

Crnogorski glasnik

GODINA XIV. _ BROJ 81. _ SVIBANJ-LIPANJ / MAJ-JUN _ 2013.

SVEČANI KONCERT U ČAST 21. MAJA

DAN NEZAVISNOSTI CRNE GORE	
Svečani koncert u Zagrebu	3
Proslava Dana nezavisnosti Crne Gore u Splitu	10
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA	
Delegacija NZC Rijeka na komemoraciji	11
Gradonačelnik Cetinja u Zajednici Crnogoraca Split	12
ZCR – Podrška crnogorskim džudistima	12
Dvije sjednice Predsjedništva Društva „Montenegro“	13
NZCH – STVARATELJ ARHIVSKOG GRADIVA	
Izuzetno priznanje Hrvatskog državnog arhiva	14
U GODINI VELIKOG JUBILEJA	
U Umagu obilježena 200-ta godišnjica Njegoševa rođenja	16
IZ CRNE GORE I SVIJETA	
Gradonačelnik Cetinja primio delegaciju NZCH	18
Hommage Njegošu na Cetinju	19
Donatori skulpture „U slavu Njegoševe misli“	27
U ULOZI PUTOPISCA	
Sanja Bosnić: Crnogorski san	28
REGIONALNI SKUP CRNOGORSKIH UDRUŽENJA	
Savjetovanje crnogorskih iseljenika iz jugoistočne Evrope	30
DVADESET GODINA MATICE CRNOGORSKE	
Crna Gora na evropskom putu	32
Prvu povelju Matice crnogorske dobila NZCH	35
PREDSTAVLJANJE KNJIGA	
Promocija knjige „Klos“ Vlada Vujovića u Rijeci	36
Knjiga „Crna Gora/Karadag“ predstavljena u Podgorici	37
TRIBINA U CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU	
„Bankar i politika – Ljubomir St. Kosier“	38
TRADICIONALNA DRUŽENJA	
Obilježen Vaskrs u Zagrebu i Rijeci	40
MANIFESTACIJE NACIONALNIH MANJINA	
Dani Kraljice Teute	42
Dani nacionalnih manjina Grada Zagreba	43
GALERIJA „MONTENEGRINA“	
„Pogledi“ Kemala Zahirovića u Zagrebu	44
DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU	
Večeri dokumentarnog filma u Zagrebu	46
ZAGREBAČKI SALON AUTOKARIKATURE	
Luki Lagatoru Grand Prix u Zagrebu	47
KRATKA PRIČA	
Dimitrije Popović: Omča	48
GALERIJA „MONTENEGRINA“	51
DANI NACIONALNIH MANJINA ZAGREBA	52

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i

Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske

čestitaju

25. lipnja

DAN DRŽAVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE

Čestitamo

21. maj

DAN NEZAVISNOSTI CRNE GORE

*Dan Koordinacije vijeća
crnogorske nacionalne
manjine na području
Republike Hrvatske*

*Dan Vijeća
crnogorske nacionalne
manjine Grada Zagreba*

Izdavači:
 NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
 I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
 GRADA ZAGREBA
 Zagreb, Trnjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264
 E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr,
 montenegro@net.amis.hr
 Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
 Za izdavače: dr. sc. Radomir Pavićević
 i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović
 Glavni i odgovorni urednik: dr. sc. Zoran Drašković
 Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Gerželj, Danilo
 Ivezić, Dragutin Lakić, Nataša Rašović, Dušan Roganović
 Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o.
 Rukopisi se ne vraćaju. Naklada/Tiraža 1000

Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano iz državnog proračuna Republike Hrvatske

SVEČANI KONCERT U MUZEJU MIMARA U ZAGREBU

*Predsjedniku Sabora Republike Hrvatske Josipu Leku
domaćini su bili Nj.E. Igor Građević i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović*

Brojni ugledni gosti i uzvanici – među kojima su bili predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko, ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj.E. Igor Građević i prvi sekretar Ambasade Ana Zeković, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske Aleksandar Tolnauer, ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske Branko Sočanac, izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba Slavko Kojić, članovi diplomatskog kora akreditovani u Republici Hrvatskoj, predstavnici nacionalnih manjina Grada Zagreba, predstavnici crnogorskih udruga te poznati javni i kulturni radnici – prisustvovali su tradicionalnom svečanom koncertu kojim je obilježen 21. maj: Dan nezavisnosti Crne Gore, Dan Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba.

Organizatori svečanog koncerta u povodu najznačajnijeg datuma savremene crnogorske istorije – koji je održan 20. maja u velikoj galerijskoj dvorani Muzeja Mimara u Zagrebu – i ove su godine bili Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Ambasada Crne Gore u Republici Hrvatskoj.

Prije umjetničkog programa, prisutnima se prigodnim riječima obratio najprije zamjenik predsjednika Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba Dušan Mišković, a potom i ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj.E. Igor Građević.

Riječ Dušana Miškovića:

«Dame i gospodo, dragi prijatelji!

Poštovani predsjedniče Hrvatskog sabora; ekscelencije ambasadori i predstavnici Ambasada akreditiranih u Republici Hrvatskoj; predsjedniče Savjeta za nacionalne manjine RH; predstojniče Ureda za ljudska i manjinska prava Vlade RH; predstavnici i izaslanici republičkih, županijskih i gradskih institucija; predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina Grada Zagreba; predstavnici crnogorskih društava, vijeća i predstavnici crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao i svi ostali gosti. Pozdravljam Vas na današnjoj svečanosti kojom obilježavamo naše značajne datume – Dan nezavisnosti Crne Gore, Dan Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba.

Postala je već tradicija da svečanost obilježavanja ovih za nas značajnih datuma organiziraju zajedno Ambasada Crne Gore u Republici Hrvatskoj, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Vijeće crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba. I ove godine to obilježavamo koncertom troje istaknutih umjetnika – muzičara, profesora i pedagoga, koji su nam došli iz Crne Gore.

U crnogorskoj kolektivnoj memoriji referendumski 21. maj 2006. bit će za vazda uklesan kao jedinstveni povijesni datum političke sinteze patriotske strasti i demokratskog uma, cementiran čvrstim uvjerenjem i nepokolebljivom voljom crnogorskih građana da napokon budu istinski subjekti vlastite sudbine.

Kada se postavilo pitanje izbora Dana naše Koordinacije i Vijeća nijesmo se uopšte dvoumili – odabrali smo 21. maj – Dan crnogorske nezavisnosti. Koordinacija i vijeća djeluju u trećem četverogodišnjem mandatu, u skladu s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, prepoznati u svojim sredinama i uz podršku državnih i lokalnih tijela vlasti u okviru ostvarivanja kolektivnih političkih prava i integracije u politički život Republike Hrvatske.

Želim vam da ugodno provedete ovo večer uz naše Renatu Perazić, Dinu Kukulj i Safeta Drljana.

Nakon koncerta u holu Muzeja priredili smo za Vas jedan koktel s okusom Crne Gore uz tradicionalni Vranac i Krstač. Hvala!»

Riječ Nj.E. Igora Građevića:

«Poštovani predsjedniče Sabora Republike Hrvatske,
poštovani predstavnici Vlade Republike Hrvatske,
Ekselencije,

Dame i gospodo,

Prijatelji,

Srdačno vas pozdravljam i zahvaljujem što ste vašim prisustvom
uveličali proslavu Dana nezavisnosti Crne Gore.

Večeras se neću osvrtni na istorijsku komponentu ovog važnog datuma. Čini mi se da je, imajući u vidu aktuelne, dominantne političke aspiracije, primjerenije govoriti o dostignućima i viziji daljeg razvoja Crne Gore.

Nakon oživljanja državne stvarnosti, nastavili smo sa opredmećivanjem vrijednosti o kojima su nas učili naši preci, kroz brojna pokoljenja. Sa istom posvećenošću i žarom.

Crna Gora ima sve obrise demokratske i stabilne države. Predano radimo na kontinuiranom razvoju i snaženju institucija, čime se osigurava uspješna vladavina prava i stvaraju pretpostavke za skladnu socijalnu državu.

Tradiciju crnogorskih vladara, umješno spojenu sa evropskim i socijalnim tekovinama kroz vjekove, pretočili smo u privilegiju na često turbulentnom Balkanu – privilegiju međuvjerske i međunacionalne tolerancije i sklada, kao privilegiju čojstvenosti i društvenosti. To je kamen temeljac današnje, moderne i građanske države Crne Gore. Jedino takva Crna Gora je potrebna Balkanu, Mediteranu i Evropi.

Otuda i snaga da se odmah nakon obnove države pridružimo univerzalnoj viziji, da prevaziđemo i odstranimo sve granice koje dijele ljude i narode. Činićemo to i ubuduće, prvo prema susjedima, sa kojima smo desetljećima dijelili zajednički život u raznim državnim okvirima.

Jedino demokratska i socijalno uređena država Crna Gora može biti trajno stabilna. Takva Crna Gora može i doći će do krajnjeg cilja: članstva u EU i NATO. Na tom putu i dalje očekujemo podršku naših susjeda i evropskih partnera.

Čestitam Republici Hrvatskoj čin pristupanja EU! Od 1. jula imaćemo još jednog prijatelja u evropskoj porodici naroda, koji će kao i do sada uspješno artikulirati glas Regiona na važnoj evropskoj adresi.

Sa prijateljima nikada niste sami! Prijatelje treba čuvati! Lako za reći, a malo zahtjevnije za ostvariti.

Zahvaljujem na pažnji.»

PROGRAM

prof. Renata Perazić (*solo vokal*)
mr. sc. Dina Kukalj (*violina*)
prof. Safet Drljan (*harmonika*)

PRVI DIO KONCERTA

F. Angelis: Romansa

I. Albenis: Asturias

A. Vivaldi: Zima (Gdišnjna doba, I stav)

*C. Sen-Sans: Introduction et Rondo
 Capricioso
 (Safet Drljan)*

*J.S. Bach: Sonata No. 1 for violin in g-
 minor (Adagio)*

(Dina Kukalj)

V. Monti: Csárdás

(Safet Drljan - Dina Kukalj)

DRUGI DIO KONCERTA

Još ne sviće rujna zora

Kraj tanana šedrvana

Oj vesela veselice

Kad ja pođoh na Bembašu

Oj moja ružo rumena

Sejdefu majka buđaše

Milica jedna u majke

(Safet Drljan, Dina Kukalj, Renata Perazić)

Crna Goro, mladost sam ti dala ...

Oni koji su iz pozivnice za svečani koncert saznali da se njegov program sastoji iz dva dijela – prvog, u kom će biti izvedena klasična muzička djela, i drugog, u kom će se čuti obrade pjesama koje su odavno dio crnogorskog glazbenog folklora – sigurno su s iskrenom kurioznošću iščekivali rezultate najavljene stilske sinergije.

Ipak, oni koji pamte (a njih sigurno nije mali broj!) virtuozni nastup Safeta Drljana prije dvije godine u zagrebačkom kazalištu Vidra (v. br. 69), nijesu mogli biti iznenađeni onim što su čuli na svečanom koncertu. A čuli su između ostalog – i ponovo uživali – u Vivaldijevoj *Zimi* „na harmonici“. Potom nas je Dina Kukalj „bez ostatka“ uvjerila kako Bach nenadmašno zvuči i na električnoj violini, da bi se prvi dio koncerta završio furioznim *Csárdás* - nadigravanjem violine i harmonike koje se na kraju slilo s dugotrajnim i snažnim aplauzima zaista svih posjetilaca.

Na početku drugog djela koncerta – dok se još ne čuje *ni zefira, niti svirka od pastira* – ko je mogao naslutiti da će sa harmonike čuti otegnuti, sjetni zvuk brodske sirene kao uvod u najljepšu crnogorsku pjesmu, zvuk koji sjeća

na odlaske u daleki svijet, ali i na povratak u spokoj mirne luke! Ko je, pak, vjerovao da će *poći na Bembašu* uz zvuke električne violine kao okidajućeg instrumenta?

Međutim, kad je Renata Perazić osebnim grlenim vokalom otpjevala donekle izmjenjene stihove poznate pjesme – *Crna Goro, mladost sam ti dala / svojom sam te suzom zaljevala* – velika galerijska dvorana Muzeja Mimara odzvanjala je od frenetičnog aplauza onih koji su u novi svijet ponijeli sjećanja na djetinjstvo i mladost u Crnoj Gori.

A kad smo – pošto su tri odista vrsna umjetnika odlučila da, nakon dobijenih cvjetnih aranžmana, izvedu nešto i izvan najavljenog repertoara – čuli sjetne stihove o tome kako *Elena kerka knigu pišuva do gradot Edrene*, dugi, dugi aplauzi kao da su budili, nadati se ne varljivu, nadu da ćemo se jednog dana na ovim prostorima razumijeti bar onoliko koliko razumijemo jezike kojima govorimo.

Z. Drašković

RENATA PERAZIĆ je rođena 9. septembra 1972. godine u Podgorici, gdje je pohađala i završila osnovnu školu, zatim srednju školu i fakultet. U srednjoj muzičkoj školi završila je tri smjera – violinu, solo pjevanje i teoretski odsjek. Smjer teoretski odsjek usavršavala je kasnije na Muzičkoj akademiji na Cetinju. Danas predaje solfežo u muzičkoj školi u Baru. Istovremeno, piše pjesme i komponuje. Tako je autor tekstova i muzike za brojne pop hitove, ali i numere za dječje festivale. Na Zlatnoj pahulji 2011. godine osvojila je drugo mjesto za kompoziciju. Učestvovala je na brojnim festivalima u regionu – onima na kojima se ne izvode kompozicije na plejbek – uključujući i Pjesmu Mediterana. Teško je zamisliti muzičku scenu u Crnoj Gori bez Renate Perazić. Na toj se sceni pojavila krajem osamdesetih godina, a i danas je cijenjena kao jedan od najboljih ženskih vokala. Predsjednica je Udruženja estradnih umjetnika i izvođača Crne Gore i umjetnička direktorka Festivala izvorne muzike koji se već sedam godina održava na Cetinju.

Mr. DINA KUKALJ rođena je 3. juna 1988. godine u Baru gdje završava 2002. godine nižu muzičku školu „Petar II. Petrović Njegoš“. Iste godine upisuje srednju muzičku školu za talente „Andre Navara“ u Podgorici koju završava 2006. godine. Te je godine položila prijemni ispit na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, kao prva na rang listi gudača. U klasi moskovske profesorke Evgenije Kravceve diplomira 2010. godine sa desetkom. Za vrijeme školovanja na brojnim takmičenjima dobila je mnogo nagrada u solo kategorijama i u kategoriji kamernih sastava. Dobila je četiri nagrade Univerziteta u Novom Sadu za ostvaren uspjeh tokom osnovnih studija. Kao orkestarski muzičar radila je s većim brojem dirigenata među kojima su Darinka Matić Marović (Sr), Radovan Papović (CG), Andrej Bursać (Sr), Željka Milanović (Sr), Luis Fernando Malheiro (Br), Nurhan Arman (Tu), Miklos Takacs (Hu), Susanna Pescetti (It), Frank Fonkuber (Fr), Miroslav Homen (Hr), Tomislav Faćini (Hr). Sa cross over sastavom „Alektik“ svirala je u Madlenijanumu i Sava centru u Beogradu, u Cankarjevom domu u Ljubljani, hali Borik u Banja Luci, Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, na trgu u Budvi ... Magistrirala je 1. decembra 2011. godine na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, u klasi profesorke Evgenije Kravceve. Tema je bila jedno od najtežih dijela violinske literature - Koncert za violinu i klavir P.I. Čajkovskog. Po povratku u Bar, na poziv etno-grupe „Zora“ postala je njihov član. Pedagošku karijeru započinje u septembru 2012. godine. Uporedo sa klasičnom muzikom, posvećuje se i muziciranju na električnoj violini, u cross over maniru, želeći time da približi publici ovaj instrument i pokaže koliko može biti svestran.

SAFET DRLJAN je rođen 11. septembra 1981. godine u Baru. Nižu i srednju muzičku školu završio je u Baru i Podgorici. Beogradski Fakultet muzičke umjetnosti završio je na nastavnom odjeljenju u Kragujevcu u klasi profesora Radomira Tomića. Tokom školovanja nastupao je na mnogim takmičenjima na kojima je osvajao brojne nagrade. Bio je polaznik više ljetnjih škola u Kragujevcu i Podgorici gdje su predavale najeminentnije ličnosti iz svijeta harmonike (Jurij Šiškin, Vječeslav Semjonov, Peter Gerter, Mika Vairinen, Vojin Vasović i drugi). Na takmičenjima je osvojio više prvih i specijalnih nagrada u Crnoj Gori i Srbiji. Godine 2002. nastupio je na takmičenju u Njemačkoj (Klingentalu), gdje je osvojio mjesto među prvih petnaest takmičara. Trenutno radi kao nastavnik u Baru i Ulcinju gdje sa učenicima postiže veoma zapažene rezultate. Pored pedagoškog rada veoma je prepoznat po koncertnim nastupima u Crnoj Gori i inostranstvu. Safet Drljan posebno se ističe u izvođenju klasičnih djela iz vremena baroka, klasicizma, romantizma i muzike XX. vijeka na harmonici na velikom umjetničkom nivou. Jedan je od osnivača kulturne manifestacije VEĆE SEVDAHA u Baru. Nezaobilazan je umjetnik među onima koji učestvuju u programima Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore, afirmišući crnogorsku muzičku baštinu. Pored izvođenja klasičnih djela na harmonici bavi se i obradama etno pjesama, praveći nove aranžmane, transkripcije unošenjem stilskih crta (atonalnosti, džeza). Publika je potpuno opčinjena načinom uzdizanja instrumenta dajući harmonici pečat umjetničkog stvaralaštva.

Mladi umjetnici iz Crne Gore bili su dragi gosti i u Crnogorskom domu u Zagrebu

„Crnogorski glasnik“ izlazi uz finansijsku potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i prilozima pomognu redakciji „Glasnika“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

PROSLAVA SEDMOG DANA NEZAVISNOSTI CRNE GORE U SPLITU

Povodom obilježavanja sedme godišnjice nezavisnosti Crne Gore, stečenu na referendumu 2006.g., Zajednica Crnogoraca Split organizirala je svečanost u svojim prostorijama u Vukovarskoj 59 u Splitu. Svečanosti se pridružilo 40-ak Crnogoraca, Crnogorki i prijatelja Crne Gore.

Himnom Crne Gore „Oj svijetla majska zoro“, poslušane s ponosom, započelo je obilježavanje Dana nezavisnosti Crne Gore. Predsjednik Zajednice Borivoje Stevović pozdravio je sve članove Zajednice, te nas podsjetio: Crna Gora slavi Dan nezavisnosti, nakon što je 21. maja 2006. godine ubjedljiva većina građana, 55,5 %, na referendumu glasala za obnovu državne samostalnosti. Tako je Crna Gora, na civiliziran i demokratski način, postigla cilj za koji su mnogi Crnogorci nakon 1918. godine dali i život – pod parolom „Za pravo, čast i slobodu Crne Gore“.

Ovo je dan kada treba da se osvrnemo na sve prave vrijednosti koje su nam preci stvorili, na sva njihova dostignuća, da sa tom emocijom skupimo snage da do idućeg praznika učinimo više.

I ova godina je posebna jer slavimo 200 godina od Njegoševog rođenja. Jedan od najznačajnijih ovogodišnjih kulturnih događaja na Cetinju, ali i u Crnoj Gori bit će postavljanje skulpture Dimitrija Popovića „U čast Njegoševe misli“. Skulptura je poklon Dimitrija Popovića i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske Prijestonici Cetinje – povodom proslave dva stoljeća od Njegoševog rođenja.

Više od 3 sata vremena neosjetno je prošlo u crnogorskoj pjesmi, plesu, razgovoru i druženju.

Nataša Gerželj

RASTE PODRŠKA DRŽAVNIM SIMBOLIMA

Pozitivan odnos građana prema državnim simbolima Crne Gore ima više od 60% građana, dok ih manje od 20% ima negativan stav o grbu, zastavi i himni – pokazuje treće istraživanje Matice crnogorske o identitetskim stavovima građana Crne Gore. Pozitivan stav o grbu ima 62,2% ispitanika, o zastavi 61%, a o himni 60,2% građana.

Da crnogorsku državu treba definisati kao građansku smatra skoro polovina građana – njih 48,5%, dok 27,4 smatra da bi Crna Gora trebalo da bude definisana kao višenacionalna zajednica u kojoj su sve nacije ravnopravne. Kao nacionalnu državu Crnogoraca vidi je 10,3%, a kao nacionalnu državu Srba 5,4% ispitanika. O tome nema stav 8,5% građana.

Kada je riječ o odnosu između SPC i CPC, 30,2% građana smatra da treba da postoji samo SPC, 7,4% da postoji samo CPC, dok 29,8% ispitanika smatra da te dvije crkve treba da imaju ravnopravan status. O crkvenom pitanju čak 32,7% građana Crne Gore nema stav.

Istraživanje je obuhvatilo reprezentativan sociološki i metodološki uzorak na državnom nivou i bilo je fokusirano na relevantne aspekte savremenog crnogorskog identiteta. Matica crnogorska namjerava da temeljito analizira kulturne, sociološke, psihološke i političke aspekte dobijenih rezultata i da u narednom broju časopisa „Matica“, objelodani cjelinu obavljenog istraživanja koje je obuhvatilo upitnik sa blizu četrdeset pitanja.

Crnogorskim jezikom govori 43,1% građana Crne Gore – u odnosu na 2011, taj procenat je veći za 9% (tada je crnogorskim jezikom govorilo 34,1 % građana). Srpski govori 39% građana, dok je 2011. taj procenat bio 46,1%. Prema posljednjem istraživanju, bosanski govori 5,9% građana, srpsko-hrvatski 2,8, a 7,4% ispitanika odgovorilo je da je u pitanju isti jezik sa različitim nazivima.

Siromaštvo je najveća prepreka napretku crnogorske države – smatra 87,3% ispitanika. Njih 81% smatra da napredak sputava slaba ekonomija, 81,3% izjasnilo se da je to korupcija i kriminal, a 62,6% vidi kao uzrok toga slabe institucije. Kao prepreku napretku 66% anketiranih vidi neprimjenjivanje zakona, 58,1% vidi političke, a 55,8 nacionalne podjele u društvu, 31,3% spoljnu politiku, 35,6 regionalne probleme, 54,9% lošu vlast, a 53% vidi lošu opoziciju. Po mišljenju 51,6% anketiranih, najveća prepreka napretka države su loši političari i u vlasti i u opoziciji.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 17. maj 2013.g.)

DELEGACIJA NACIONALNE ZAJEDNICE CRNOGORACA RIJEKA NA KOMEMORACIJI POLAGANJA VIJENCA U RIJECI

U okviru proslave obilježavanja oslobođenja Grada Rijeke i dana pobjede nad fašizmom, delegacija Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka, prisustvovala je svečanoj komemoraciji polaganja vijenca na spomeniku sedam strijeljanih partizanki u Rijeci.

Nakon pozdravnih govora predstavnika udruga Antifašističkih boraca i antifašista područnica Rijeka, skupu su se obratili i predstavnici nacionalnih manjina, Talijana (Giacomo Scotti), Crnogoraca (Čedomir Janković), Makedonaca (Mihajlo Davčevski).

Janković je u zapaženom i emotivnom izlaganju istaknuo zajedničko učešće Crnogoraca pripadnikapartizanskih odreda u završnim operacijama jedinica NOV na ovom području.

Poseban naglasak dat je, da u okviru proslave Petrovdanskog sabora zajedničko učešće zajednice Crnogoraca Rijeka i UABA Opatije i Matulja obilježava komemoracijom polaganja vijenca na grob poginulog Crnogorca - Svetozara Vučinića (člana štaba Partizanskih odreda za Istru).

Ova aktivnost okuplja pripadnike nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeke, Pule, Umaga i društva Crnogoraca „Peroj 1657“, te na zajedničkom druženju s antifašistima Liburnije evociraju se zajedničke uspomene i sijećanja.

Žika Pejović - Cuca

POSJETA GRADONAČELNIKA CETINJA ZAJEDNICI CRNOGORACA SPLIT

Ovoga ljeta na Obilića poljani koplja će ukrstiti dva najstarija fudbalska kluba bivše SFRJ Hajduk i Lovćen. Tako će prvi put nakon 25 godina na Cetinju gostovati jedna od ekipa „velike četvorke“ jugoslovenskog fudbala. Posljednji put, publika na cetinjskom stadionu gledala je nekog prvoligaša 1988. godine, u šesnaestini finala Kupa Jugoslavije, kada su igrali Lovćen i Partizan.

Trofejni hrvatski tim dolazi na Cetinje povodom 100-godišnjice postojanja FK Lovćen. Ova revijalna utakmica dogovorena je tokom posjete delegacije Prijestonice Cetinje gradu Splitu, gdje se na stadionu „Poljud“ sastala sa rukovodstvom Hajduka. Iz Prijestonice navode da je razgovor upriličen posredstvom Grada Splita, nakon što im je predočena inicijativa rukovodstva i simpatizera Lovćena da gost cetinjskog kluba, u čast 100-godišnjice postojanja, bude trofejni splitski tim. Predsjednik Hajduka Marin Brbić prihvatio je poziv gradonačelnika Aleksandra Bogdanovića da popularni „bili“ gostuju na Obilića poljani povodom obilježavanja vijeka postojanja najstarijeg crnogorskog kluba.

(Izvor: www.vijesti.me, 10.05.2013.)

Gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović na poziv gradonačelnika Splita posjetio je grad Split povodom obilježavanja 7. maja – Dana Svetog Dujma, zaštitnika Grada Splita.

U sklopu tekuće posjete Gradu Splitu, gradonačelnik Bogdanović sastao se sa članovima Zajednice Crnogoraca Split.

Tokom susreta u prostorijama Zajednice, delegaciju Prijestonice Cetinje pozdravio je predsjednik spomenutog udruženja Borivoje Stevović. On je upoznao gradonačelnika Bogdanovića sa aktivnostima Zajednice Crnogoraca u Splitu, izražavajući zadovoljstvo posjetom lokalne uprave crnogorske Prijestonice.

Gradonačelnik Bogdanović ukazao je na značaj djelovanja Zajednice Crnogoraca Split, ali i na važnost njihove intenzivne suradnje sa lokalnim i državnim institucijama.

Nataša Gerželj

PODRŠKA CRNOGORSKIM DŽUDISTIMA

i Đorđe Čađenović. Nikola Vlahović je osvojio 3 mjesto, a trener Dušan Vlahović 2 mjesto (u kategoriji 90 – za veterane), a bez medalje, ali uz zapažen nastup, ostao je Slaven Čađenović. Klub su dočekali, kao i svake godine, predstavnici Zajednice Crnogoraca iz Rijeke, s predsjednikom Vaskom Vukosavićem i potpredsjednicom Aleksandrom Kovačević - Crnić.

Uz brojne goste, turnir je otvorio pročelnik za sport i tehničku kulturu grada Rijeke, gospodin Veljko Karabaić.

DVIJE SJEDNICE PREDSJEDNIŠTVA DRUŠTVA „MONTENEGRO“ ZAGREB

Dvije sjednice Predsjedništva Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb (jedanaesta i dvanaesta) održane su 6.5. i 27.5. ove godine u Crnogorskom domu u Zagrebu. Sjednice je sazvao i vodio Dušan Mišković, predsjednik Društva. On je u svom izlaganju – a vezano za Odluku Savjeta za nacionalne manjine o rasporedu sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2013.godinu – istakao da je Savjet usvojio gotovo sve predložene programe Društva i odobrio sredstva potpore za njihovu realizaciju (u visini od 160.000,00 kuna): usvojeni su program izložbi, program rada pjevačkog zbora, program *Lučindanskih susreta*, program *Dokumentarni film u Crnogorskom domu* i zajednički program *Dani crnogorske kulture* (koji realizira i Društvo „Montenegro“). Nije usvojen jedino prijedlog za snimanje muzičke matrice potrebne za kvalitetan rad pjevačkog zbora, pa to ostaje u programu rada Društva.

Usvojena je informacija da je Društvo „Montenegro“ prešlo na elektronsko poslovanje i da je, sukladno Odluci Savjeta za nacionalne manjine, otvoren poseban račun (podračun) kod Privredne banke Zagreb, preko kojeg će se odvijati isključivo promet sredstava doznačenih od Savjeta za nacionalne manjine (preko NZCH, sa kojom će se potpisati poseban ugovor).

U vezi s aktivnostima u narednom periodu, prisutni su izvješćeni da predstoje:

- obilježavanje *Dana nezavisnosti Crne Gore* svečanim koncertom 20.5. u Muzeju Mimara
- početak programa *Dokumentarni film u Crnogorskom domu*
- učešće u programu „*Dani kraljice Teute*“ (28.5. u Novinarskom domu, u suradnji sa albanskom nacionalnom manjinom), gdje će nastupiti pjevački zbor „Montenegro“
- učešće na „*Danima nacionalnih manjina Grada Zagreba*“ (16.6. na Zrinjevcu), gdje će crnogorska nacionalna manjina biti predstavljena časopisima, knjigama, pjevačkim zborom „Montenegro“ i nacionalnom trpezom
- izlet u Crnu Goru (22. - 25.6.), s tim da će Milanka Bulatović, Dušan Mišković i Čazim Asović sačiniti konačan program putovanja u Crnu Goru.

Međunarodni znanstveni skup na Brijunima

NACIONALNE MANJINE U DEMOKRATSKIM DRUŠTVIMA

U organizaciji Centra za međunarodne i sigurnosne studije Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu na Brijunima je 18. i 19. svibnja održan međunarodni znanstveni skup *Nacionalne manjine u demokratskim društvima*. Ovaj, šesnaesti po redu znanstveni skup, otvorio je predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, koji je naglasio važnost zaštite nacionalnih manjina za demokratski razvoj Republike Hrvatske. To je posebno važno sada kada postajemo članica EU. Na skupu je održano 18 referata koje su prezentirali sudionici iz: Slovenije, Hrvatske, BiH, Srbije i Crne Gore. Skup se održavao uz financijsku pomoć Zaklade Fredrich Ebert i Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

(Izvor: www.fpzg.unizg.hr, 18.5.2013.)

PRIZNANJE NACIONALNOJ ZAJEDNICI CRNOGORACA HRVATSKE OD STRANE HRVATSKOG DRŽAVNOG ARHIVA

*Zdanje Hrvatskog državnog arhiva
na Trgu Marka Marulića u Zagrebu*

Hrvatski državni arhiv sukladno Zakonu o općem upravnom postupku, Zakonu o arhivskom gradivu i arhivama i Pravilniku o vrednovanju postupka odabiranja i izlučivanja arhivskog gradiva:

1. izdao je **UVJERE-NJE o upisu Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u Evidenciju stvaratelja arhivskog gradiva** – uz konstataciju: „Uvjerenjem se utvrđuje da je arhivsko gradivo koje nastaje djelova-

njem navedenog stvaratelja od interesa za Republiku Hrvatsku, budući da pruža jedinstveni uvid u način, opseg i uvjete obavljanja specifičnog područja djelatnosti“.

2. donio je **RJEŠENJE o kategorizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u prvu kategoriju stvaratelja arhivskog gradiva** – uz obrazloženje: „Nacionalna zajednica ima prvorazredni značaj stvaratelja čija dokumentacija sadrži vrijedne pregledne informacije o organizaciji i radu te pruža uvid u način, opseg i uvjete obavljanja navedene djelatnosti.

Hrvatski arhiv je utvrdio da stvaratelj udovoljava uvjetima iz članka 5. stavka 2. Pravilnika o vrednovanju te postupku odabira i izlučivanja arhivskog gradiva za razvrstavanje u prvu kategoriju stvaratelja arhivskog gradiva a na temelju odluke Hrvatskog arhivskog vijeća“.

3. donio je **RJEŠENJE o upisu u Upisnik NZCH kao vlasnika i imatelja arhivskog gradiva u Republici Hrvatskoj** – uz obrazloženje: „Na temelju kategorizacije stvaratelja arhivskog gradiva i upisa u Evidenciju stvaratelja arhivskog gradiva nadležnog arhiva, odnosno na temelju stručne ocjene da arhivsko gradivo koje u svom posjedu ima NZCH ima osobitu vrijednost za Republiku Hrvatsku u smislu čl. 29 i 30 Zakona o arhivskom gradivu i arhivama, utvrđeno je da Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, kao vlasnik/stvaratelj/imatelj privatnog arhivskog gradiva podliježe upisu u Upisnik vlasnika i imatelja privatnoga arhivskog gradiva koji vodi Hrvatski državni arhiv. Arhivsko gradivo ili njegovi djelovi mogu se prodati ili na drugi način predati u vlasništvo ili posjed druge osobe samo u slučajevima i na način utvrđen Zakonom o arhivskom gradivu i arhivama. Arhivsko gradivo, sukladno odredbi članka 38 Zakona o arhivskom gradivu i arhivama, ne smije se iznositi iz zemlje, osim uz posebno odobrenje ministra kulture“.

REPUBLIKA HRVATSKA
Hrvatski državni arhiv
Marulićev trg 21
10000 ZAGREB

Klasa: UP/I-612-06/13-02/07
Urbroj: 565-09/13-13-1
Zagreb, 11.4.2013

Na temelju članka 96. Zakona o općem upravnom postupku (NN 47/2009), članka 6. stavka 1. Pravilnika o vrednovanju postupku odabiranja i izlučivanja arhivskog gradiva (NN 90/2002), te odluke Hrvatskog arhivskog vijeća, Hrvatski državni arhiv donosi sljedeće

RJEŠENJE

o kategorizaciji stvaratelja arhivskog gradiva

Nacionalna zajednica Crnogoraca Republike Hrvatske, Zagreb, Trnjanska cesta 35, OIB 31119719993, upisan/a u Evidenciju stvaratelja arhivskog gradiva HDA pod oznakom N-26,

razvrstava se u

prvu kategoriju stvaratelja arhivskog gradiva

Obrazloženje

Nacionalna zajednica Crnogoraca Republike Hrvatske, udruga sa sjedištem: Zagreb, Trnjanska cesta 35, OIB 31119719993, upisan/a je u Evidenciju stvaratelja arhivskog gradiva HDA pod oznakom N-26.

Zadaća Nacionalne zajednice je očuvanje nacionalnog i kulturnog identiteta crnogorske nacionalne manjine u RH, upoznavanje javnosti s tradicijom i kulturom Crne Gore kao i doprinos ukupnim kulturnim događanjima prostora na kojem žive pripadnici crnogorskog naroda. Stijedom navedenog Nacionalna zajednica Crnogoraca u Republici Hrvatskoj ima prvostupanji značaj stvaratelja čija dokumentacija sadrži vrijedne pregledne informacije o organizaciji i radu te pruža uvid u način, opseg i uvjete obavljanja navedene djelatnosti.

Hrvatski državni arhiv je utvrdio da stvaratelj udovoljava uvjetima iz članka 5. stavka 2. Pravilnika o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskog gradiva za razvrstavanje u prvu kategoriju stvaratelja arhivskog gradiva a na temelju odluke Hrvatskog arhivskog vijeća (NN - 42/2007, 109/2008).

Ovim rješenjem su obuhvaćene sve ustrojbene jedinice u sastavu Stvaratelja.

Na zaštiti arhivskog gradiva primjenjuju se arhivski propisi (Zakon o arhivskom gradivu i arhivima - NN 105/1997, 84/2000, 65/2009 te odnosi propisi) kao i propisi o zaštiti kulturnih dobara (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara - NN 69/1999, NN151/2003, NN 157/2003, NN 87/2009, NN 88/2010), a stvaratelj, imatelj ili vlasnik arhivskog gradiva dužan je prije poduzimanja bilo kakvih mjera koje se odnose na dokumentaciju pribaviti mišljenje nadležnog arhiva. Intervencije na gradivu smiju obavljati samo djelatnici stvaratelja stručno osposobljeni za obavljanje poslova na zaštiti i obradi gradiva uz nadzor nadležnog arhiva, odnosno arhivi ili oni koji imaju ovlaštenje za obavljanje poslova zaštite.

Sukladno navedenom rješenje je kao u izradi.

Ovo rješenje vrijedi do utvrđivanja nove kategorizacije.

Uputa o pravnom lijeku

Protiv ovoga rješenja može se podnijeti žalba Ministarstvu kulture RH u roku od petnaest dana od dana njegovog primitka. Žalba se predaje ili dostavlja poštom u Hrvatski državni arhiv.

Dostaviti:

1. Nacionalna zajednica Crnogoraca Republike Hrvatske, Trnjanska cesta 35, Zagreb, s povratnicom
2. Pismohrana, ovdje

Napomena. RJEŠENJE o kategorizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u prvu kategoriju stvaratelja arhivskog gradiva te RJEŠENJE o upisu u Upisnik NZCH kao vlasnika i imatelja arhivskog gradiva u Republici Hrvatskoj kao i UVJERENJE o upisu NZCH u Evidenciju stvaratelja arhivskog gradiva dostupni su na internetskoj stranici Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr.

U UMAGU OBILJEŽENA 200-TA GODIŠNJICA NJEGOŠEVA ROĐENJA

U organizaciji umaškog Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ i Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije u ponedjeljak, 29. travnja u 20 sati u čitaonici Gradske knjižnice Umag obilježena je 200-ta godišnjica rođenja Petra II. Petrovića Njegoša (1813-1851), velikog crnogorskog pjesnika, vladara i reformatora.

Bogat kulturno-umjetnički program sastojao se od razgovora o Njegoševom književnom djelu u

kojem su sudjelovali profesori Božidar Radulović, Dušan Roganović, kustos muzeja iz Peroja Nikola Škoko i ravnatelj Gradske knjižnice Umag Neven Ušumović, te od glazbeno-recitatorskog dijela u kome su nastupili članovi Društva perojskih Crnogoraca, koji su pjevali crnogorske pjesme, i članovi umaškog Društva Crnogoraca s guslarom Božidarom Cakovićem, koji su recitali stihove iz Njegoševa „Gorskog vijenca“. Večer je moderirala Sanja Bosnić, članica predsjedništva umaškog Društva Crnogoraca.

Te večeri čitaonica Gradske knjižnica Umag gotovo da je bila premala za brojnu publiku i uzvanike. Predsjednik umaškog Društva Crnogoraca Radovan Medojević pozdravio je sve prisutne, a zatim i poimence predstavnike gradske uprave i umaških nacionalnih zajednica, istaknuvši poticajnost tolerantnog suživota različitih kultura u Umagu.

– Njegoševa veličina, uostalom, pokazuje se i u tome što važnost njegovog djela nadilazi nacionalne okvire – rekao je Medojević.

Njegoš je svezremenski pjesnik-filozof. Suvremen je danas kao što je bio suvremen kroz svo prošlo vrijeme. Njegoš je stremio nečim neobičnom, nedokučivom običnom smrtniku. Njega zaokupljaju vasiona, duhovna i misaona prostranstva. Njegoševa je filozofija stalno, beskrajno stremljenje neispitanom – nedokučivom.

...

Mnogi narodi svojataju Njegoša kao svog pjesnika. To je dobro jer je Njegoš pjesnik i filozof čovječanstva.

Dušan Roganović

Predsjednik Vijeća crnogorske manjine Grada Pule Božidar Radulović govorio je o Njegošu kao o ključnoj osobnosti crnogorskog nacionalnog identiteta, povijesti i kulture:

– Njegošev spjev „Gorski vijenac“ i današnjim je generacijama Crnogoraca osnovna duhovna hrana, njegovi se stihovi znaju napamet i citiraju svakodnevno – naglasio je profesor Radulović.

Predsjednik Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije Dušan Roganović smjestio je Njegošev opus u europski književni kontekst, ukazujući na činjenicu da se u tom razdoblju književnog romantizma Njegoš ističe kao jedan od vodećih pjesnika emancipacije i borbe za oslobođenje potlačenih naroda, poput Byrona i Schillera.

Ravnatelj Gradske knjižnice Umag Neven Ušumović govorio je o uskoj povezanosti vodećih predstavnika hrvatskog ilirskog pokreta i Petra II. Petrovića Njegoša:

– Razdoblje je to formiranja modernih južnoslavenskih nacija i nacionalnih književnih kanona. I Njegoš u svom „Gorskom vijencu“ i Mažuranić u svom spjevu „Smrt Smail-age Čengića“ romantiziraju crnogorsku borbu protiv Turaka, pokušavajući stvoriti kanonsko književno djelo koje će poetizirati povijest i mobilizirati kršćanske južnoslavenske narode u borbi za političku i kulturnu samostojnost. Mažuranić, između ostalog, zbog toga piše i dopunu nedovršenog Gundulićevog „Osmana“ i to prema rukopisu koji mu je poklonio Njegoš!

Publici je osobito bio zanimljiv Nikola Škoko iz Peroja, kao jedan od najvećih kolekcionara Njegoševog „Gorskog vijenca“ – u svojoj biblioteci ima čak 112 različitih izdanja! Manji dio te zbirke predstavio je i umaškoj publici. No Nikola Škoko govorio je najviše o važnosti očuvanja tradicije i Njegošovog djela danas:

– To je i svrha ove večeri, potaknuti nas i naše suvremenike na nova čitanja „Gorskog vijenca“, „Luče mikrokozme“ i drugih Njegoševih djela, a ne da Njegoševe knjige kao relikvije skupljaju prašinu po policama.

Sanja Bosnić predstavila je Škoku i kao skupljača i aranžera perojske glazbene baštine i najavila njegov nastup s članovima Društva perojskih Crnogoraca „Peroj 1657“. Prije nastupa Škoko je pozvao prisutne da minutom šutnje odaju počast nedavno preminulom Perojcu Milanu Ljubotini, koji je najzaslužniji što su 2004. godine starinske perojske pjesme objavljene i na CD-u. Perojci su otpjevali poznatu crnogorsku pjesmu „Još ne sviće rujna zora“ u aranžmanu Nikole Škoke, a zatim i jednu od starih perojskih pjesama.

Večer je završila nastupom članova umaškog Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ koji su recitali stihove iz Njegoševa „Gorskog vijenca“. Među njima bio je i Božidar Caković iz Novigrada, koji je u jednom trenutku zaszvirao na guslama i pjevajući učinio Njegoševe stihove još ekspresivnijima.

Neven Ušumović

GRADONAČELNIK CETINJA PRIMIO DELEGACIJU NACIONALNE ZAJEDNICE CRNOGORACA HRVATSKE

Uoči svečanosti otkrivanja skulpture „*U slavu Njegoševe misli*“, gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović priredio je prijem za delegaciju Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u svom kabinetu. Delegaciju su sačinjavali predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević, predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb g. Dušan Mišković i tajnik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba g. Danilo Ivezić, a na prijemu je bio i autor skulpture, akademski slikar Dimitrije Popović.

Zahvaljujući ljubaznosti gospodina Veska Pejovića, urednika portala www.cetinje-mojgrad.org, u prilici smo da objavimo njegov prilog o dva izuzetna događaja na Cetinju posvećena obilježavanju dvjestogodišnjice rođenja Petra II Petrovića Njegoša: otkrivanju skulpture „U slavu Njegoševe misli“ i otvaranju izložbe slika „Misterijum Luče mikrokozma“ poznatog akademskog slikara Dimitrija Popovića. Sa zahvalnošću objavljujemo i neke od fotografija koje su o tim događanjima snimila gg. Vesko Pejović, Miodrag Martinović i Novak Abramović.

HOMMAGE NJEGOŠU NA CETINJU

Na Cetinju je u subotu 18.5.2013. u organizaciji Prijestonice Cetinje i Narodnog muzeja Crne Gore, upriličen sadržajan program umjetnika Dimitrija Popovića, posvećen obilježavanju velikog jubileja – 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša. Tom prilikom, u parku između Biljarde i Vladinog doma, svečano je otkrivena skulptura „*U čast Njegoševe misli*“, nakon čega je, u Biljardi, otvorena i Popovićeveva izložba „*Misterijum Luče mikrokozma*“.

Jedan od najznačajnijih ovogodišnjih kulturnih događaja na Cetinju, ali i u Crnoj Gori, počeo je svečanošću na Trgu revolucije, gdje se nalazi skulptura Dimitrija Popovića „*U čast Njegoševe misli*“ koja je poklon Dimitrija Popovića i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske Prijestonici Cetinje. Brojnim posjetiocima – među kojima je bio čitav niz ličnosti iz javnog života, uključujući predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića i Skupštine Crne Gore Ranka Krivokapića, te gostiju iz drugih gradova, te zemalja regiona (Slovenije, Hrvatske i Srbije), obratili su se gradonačelnik Prijestonice Cetinje Aleksandar Bogdanović, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr Radomir Pavićević i autor Dimitrije Popović.

Riječ gradonačelnika Aleksandra Bogdanovića:

«Dragi prijatelji, dame i gospodo,

Dobro došli na svečanost tokom koje će naš prijestoni grad postati bogatiji za još jedno obilježje – u čast Njegoševе misli. Večerašnji događaj jedan je od onih koje smo očekivali sa budnom pažnjom. Tako je još od dana kada je naš prijatelj Dimitrije Popović najavio da će svom rodnom gradu upriličiti program Njegošu u čast, preko nedavne prezentacije njegovog djela u Zagrebu, sve do proteklih dana – kada je na Cetinje stigla skulptura „U slavu Njegoševе misli“.

Otkrivanje skulpture koja se nalazi na prepoznatljivoj lokaciji, u srcu našeg grada – između monumentalnih zdanja Biljarde i Vladinog doma – dio je proslave značajnog jubileja

koji će obilježiti tekuću godinu u crnogorskoj kulturi. Naravno, riječ je o obilježavanju 200 godina od rođenja našeg svjetovnog i duhovnog vladara, našeg velikog pjesnika, Petra II Petrovića Njegoša.

Tim povodom, širom Crne Gore, biće organizovane brojne i sadržajne manifestacije – a upravo večerašnja, može se svrstati među najznačajnije. Jer, zahvaljujući Dimitriju i Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske, među motivima u srcu Cetinja, od večeras, nalaziće se i skulptura posvećena Njegoševoj „Luči mikrokozma“ – njegovoj epohalnoj poemi i jednom od brojnih svjedočanstava koja govore o intelektualnoj, filozofskoj i umjetničkoj veličini Petra II Petrovića Njegoša.

Onaj koji polazi i koji traga, nerijetko će na svom putu naići na igrokaze i sjećanja na mjesto sa kojeg je sve počelo – sa kojeg je krenuo. A ova noć, jedna je od tih – kada svjedočimo

veličanstvenom povratku. Naš cijenjeni stvaralac, naš dragi prijatelj i naš sugrađanin, večeras je, opet među svojim Cetinjankama i Cetinjanima, u svojoj Crnoj Gori. Iako se, prateći Dimitrijevi rad, sa pravom može kazati kako on, zapravo, nikada nije napuštao svoje Cetinje, lovcenski kamen i vrhove – večeras smo okupljeni posebnom prilikom. A ta prilika nije oličena samo u otkrivanju monumenta koji će bitno doprinijeti skladu istorijskog jezgra našeg grada, već i u momentu – momentu koji simbolizuje svojevrstnu krunu Dimitrijevi traganja kompleksnim stazama Petra II Petrovića Njegoša. Jer, od večeras, na ovom mjestu, trajno će ostati dragocjen trag Dimitrijevi motivacije, impresije i traganja za Njegoševim likom i djelom – i to baš nadomak njegove Biljarde.

U ime organizatora večerašnjeg skupa – Prijestonice Cetinje i Narodnog muzeja Crne Gore – još jednom, zahvaljujemo gospodinu Dimitriju Popoviću i Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske na njihovom daru našem prijestonom gradu.

Uz zahvalnost na vašem prisustvu prvom od dva večerašnja događaja, pozivam vas da ispratite otvaranje izložbe radova Dimitrija Popovića „Misterijum Luče mikrokozma“ u Biljardi.»

TELEGRAM MINISTRA KULTURE CRNE GORE

*Dragi moj prijatelju Dimitrije,
Iako sam daleko, danas su moje misli uz tebe
i naše prijestono Cetinje.*

I današnjim činom pokazuješ predanost rodnom gradu i domovini Crnoj Gori.

Skulptura „U čast Njegoševе misli“ koju daruješ rodnom Cetinju povodom obilježavanja jubileja – dvije stotine godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, učiniće još bogatijim jedinstveno i specifično nasljeđe ovog grada. Među brojnim kulturnim dobrima, stajaće i Tvoja skulptura, koja simbolizuje „nedokučivost kosmičke tajne“ i vječitu potrebu svakog od nas da je dosegne. Baš onako kako je tome težio i naš vladika, pjesnik i državnik.

Radujem se što će ovo Tvoje djelo učiniti trajnim Tvoje prisustvo na Cetinju, ali i što će generacijama mladih Cetinjana pokazivati kako se nasljeđe i tradicija pretvaraju u modernu, blisku i prepoznatljivu vrijednost ovovremene Crne Gore. Uz iskrene čestitke, Tvoj

Branislav Mićunović

Riječ predsjednika NZCH dr Radomira Pavićevića:

«Poštovane dame i gospodo, uvaženi prijatelji i dragi domaćini,

Od srca vas pozdravljam u ime Crnogoraca i Crnogorki Hrvatske i njihove Nacionalne zajednice. Naši rezultati i uspjesi su rezultat kolektivnog uma.

Prenosim vam iskrene izraze naše najdublje odanosti historijskom liku i umjetničkom djelu genijalnoga Rada Tomova. Naša odanost Njogošu nije izmamljena ovim jubilejem, ma koliko nam bio važan. Želimo vjerovati i nastojimo djelovati s punom sviješću da su njegoševske najviše vrednote utkane u samo biće našeg nacionalnoga, duhovnoga i moralnog samopoštovanja. Pritom smo svjesni da te vrednote ne pripadaju

samo nama, u našem nacionalnom partikularitetu, nego da su univerzalna baština čovječanstva.

Ako sam danas u prilici da odam puno poštovanje našem omiljenom „pjesniku-nebesniku“, čovjeku koji nas je svojim djelom učinio duhovnim Evropljanima, to je zato što vam se obraćam u ime onog dijela integralnog crnogorskog korpusa, naime hrvatskih građana koji uskoro postaju građani velike Evropske unije.

Naš Njogoš pripada i nama ne samo kao Crnogorcima i hrvatskim građanima, nego prije svega kao Evropljanima. Stoga, odanost Njogošu nije niti smije biti prostodušno i paradno idolopoklonstvo, nego veoma ozbiljan, trajan i kritički dijalog o njemu, s njime i o nama današnjima, obavezujuće promišljanje i djelovanje kojima odmjeravamo naše sposobnosti, zamisli i nade, kojima se nastojimo samosvjesno uključiti u evropsku republiku slobodnih naroda.

Stoljetna je bogata baština suradnje Hrvata i Crnogoraca, u sklopu koje posebno mjesto zauzima plemenito razumijevanje hrvatskih intelektualaca i Njogoša. Bliske kulturne veze koje su njegovali hrvatski književnici i Njogoš plodan su poticaj ali i moralni dug potonjim generacijama da te veze dalje razvijaju. Mogu bez pretjerivanja istaknuti da je za moju generaciju, za nas koji smo odlučili otići u Zagreb na studije, na naš egzistencijalni izbor značajno utjecalo poznavanje i poštovanje hrvatske književnosti (od Gundulića i Mažuranića do Krleže i Tina Ujevića, da spomenem samo najveće). Na tom tragu i nadahnuću mi smo još 2010. godine koncipirali program kvalitetnog uključivanja u dostojno obilježavanje 200 - te godišnjice rođenja našeg Njogoša (1813-2013).

Na izdavačkom planu, objavili smo tri knjige. To je knjiga „*Njogoš i Hrvati*“ (skupine autora iz Hrvatske i Crne Gore), zatim su to monografija „*Misterijum Luče mikrokozma*“ i „*Luča Njogoševe noći*“ čiji je autor Dimitrije Popović.

Svestrani umjetnik Dimitrije Popović, slikar, književnik i kipar, izradio je ovu skulpturu „*U slavu Njogoševe misli*“ a u sklopu njegova impresivnog ciklusa „*Lux Aeterna*“ (*Vječna svjetlost*). Ovaj umjetnički projekat „*U slavu Njogoševe misli*“ doista je zajednički pothvat, omogućen velikodušnošću, razboritošću, i osjećanjem za odgovornost članova naše nacionalne zajednice i naše veze sa matičnom domovinom, koji su u proteklih 2,5 godine donirali potrebna sredstva i financirali izradu Skulpture u Ljevaonici umjetnina Likovne akademije u Zagrebu. Stoga je ova skulptura, za svakoga od nas, uistinu zajednički poklon kako samog umjetnika Dimitrija Popovića tako i članova NZCH, njenih udruga i vijeća te naših prijatelja – Prijestonici Crne Gore Cetinju.

Zahvalni smo građevinskom preduzeću „Bombeton“ sa Cetinja koje je doniralo i izradilo postament za skulpturu kao i Prijestonici Cetinje na čelu sa gradonačelnikom Aleksandrom Bogdanovićem i Narodnom muzeju Crne Gore čiji je direktor Pavle Pejović, na svemu što su uradili da organizuju i uveličaju ovaj događaj.

Pred nama je dakle skulptura „*U slavu Njogoševe misli*“ inspirirana njegoševskim pjesničko-filozofskim djelom koje govori o čovjekovoj zdvojnosti i neutaživoj potrazi za spoznajom apsoluta. Potrazi temeljnoj ali i uzaludnoj, osim možda miljenicima muza: „Svemogućstvo svetom tajnom

šapti samo duši plamena poete“ (iz proslava „Luče“). Moćna je simbolika ove skulpture: dok viši krak usmjeren prema nebu upućuje na nedokučivost kosmičkog misterija, dotle onaj niži sugerira ograničenost čovjekove spoznaje. Ljudska glava metamorfozne anatomije izražava stremljenje duha zarobljenog u „tjelesnoj tamnici“. Čovjek živi svoju tragičnu sudbinu jer mu sve više izmiče smisao vlastitog bivstvovanja: „mi smo iskra u smrtnu prašinu, MI SMO LUČA TAMOM OBUZETA“ (iz proslava „Luče“).

Na kraju, dozvolite mi da još jednom izrazim najviše priznanje i zahvalnost našem Dimitriju Popoviću, velikom umjetniku čiji je „ommagio“ veličajnom „plamenom poeti“ omogućio, danas i ovdje, da u drevnom Cetinju, u punom sjaju zablista njegoševska zublja slobode duha i ljudskog dostojanstva.»

Pozdravljajući prisutne **Dimitrije Popović** je kazao kako je uzbuđen time što je u svom rodnom gradu i što je događaj upriličen u blizini Njegoševe Biljarde, upoređujući taj trenutak sa onim početkom godine, kada je primao povelju rodnog grada „Ivan Crnojević“, i između ostalog dodao:

– Njegoš na najbolji mogući način pokazuje kako jedno umjetničko djelo produžava samog autora i kako predstavlja bogatstvo za generacije koje dolaze i inspirišu se njegovim djelom. Slavni umjetnik pojasnio je i simboliku skulpture „U čast Njegoševe misli“.

Skulptura „U slavu Njegoševe misli“ ne odnosi se samo na Vladičinu pjesmu „Misao“ nastaloj 1844. godine koja se smatra prologom spjevu „Luča mikrokozma“. Naziv skulpture odnosi se u širem smislu na kompleksnost pjesnikove misli, njene poetske, filozofske, teološke i mistične dimenzije, na misli koje govore o čovjeku, toj „luči mikrokozma“ kao tragičnom biću. Inspirativni osnov za skulptoralnu kompoziciju našao sam u Njegoševoj pjesmi „Crnogorac k svemogućem Bogu“ nastaloj 1833. godine u kojoj pjesnik govori o nemogućnosti čovjekovoj da spozna Boga odnosno samoga sebe.

Skulptura simbolički predstavlja tu čovjekovu uzaludnu težnju ka spoznaji apsoluta. Visoki rosfrajni krak usmjeren prema nebu upućuje na nedokučivost kosmičkog misterija, dok drugi, niži također zašiljeni rosfrajni krak sugerira ograničeni domet čovjekove spoznaje. Ljudska glava metamorfozne anatomije izražava stremljenje duha zarobljenog u „tjelesnoj tamnici“. Čovjek kao kažnjenik zemaljskog bitisanja živi svoju tragičnu sudbinu svjestan tajne koju ne može spoznati. Možda je može spoznati tek u smrti, jer kako Njegoš kaže „Ovoga su u grobu ključevi“.

„Blago tome ko dovjeka živi, imao se rašta i roditi“, riječi su Njegoša kojima je Dimitrije Popović, jedan od najznačajnijih crnogorskih likovnih stvaralaca, završio obraćanje prisutnima na otkrivanju svoje skulpture „U čast Njegoševe misli“ a njegovo izlaganje dopunili su poznati Njegoševi stihovi koje je pročitala glumica Ivana Mrvaljević:

*O ti bićem beskonačni
Bez početka i bez kraja
početak si sam osnova
i kraj svega u tebi je.*

(čovjek je svjestan uzaludnosti
i bezuspješnosti svoga traganja)

*Al zaludu njemu muka
po prostoru tumananje,
kada si ga ti stvorio
kratkovidno i slijepo
da u tebe ne pogledi,
no se natrag mora vratit
u ćeskobnom svome hramu*

*zanešeno, utruđeno,
veličinom začuđeno.
.....
Um si kratak dalo čojku
ne može te ni nazrijeti
a kamoli vidjeti
već um leti čojka slijep
po prostoru beskrajnome.*

Skulpturu „U čast Njegoševe misli“ svečano su otkrili Dimitrije Popović, gradonačelnik Aleksandar Bogdanović i predsjednik NZCH Radomir Pavićević.

U drugom dijelu večeri, uslijedilo je otvaranje izložbe radova Dimitrija Popovića pod nazivom „*Misterijum Luče mikrokozma*“. Događaj je upriličen ispred Njegoševе Biljarde – prisutne su pozdravili direktorica Umjetničkog muzeja Crne Gore Ljiljana Zeković i književnik Pavle Goranović, a izložbu je otvorila akademik Olga Perović. Nakon ovoga prisutni su mogli u dvorištu Biljarde da čuju recitovanje Njegoševih stihova markantnog glumca Slobodana Marunovića i da uživaju u postavci preko pedeset Dimitrijevih radova iz ciklusa „*Misterijum Luče mikrokozma*“.

Riječ Ljiške Zeković:

«U danu kada se u cijelom svijetu obilježava Evropska noć muzeja i Međunarodni dan muzeja imamo posebnu privilegiju da u muzejskom prostoru Biljarde odamo počast velikanu naše duhovne kulture Petru II Petroviću Njegošu, izložbom „*Misterij Luče mikrokozma*“ koju mu je posvetio Dimitrije Popović, umjetnik koji je na bravurozan način u vizuelnom mediju – slikarstvu, uspio da pronikne u suštinu Njegoševog kompleksnog spjeva „*Luča mikrokozma*“ i njegove poetsko-filozofske misli. Virtuoz linije, majstor forme, crtački perfekcionista i stvaralac izuzetno prodrone imaginacije Dimitrije je razgrnuo „tabu“ prostore metafizičkog, magičnog, fantastičnog, nadrealnog i transcendentalnog.

Poznavaoi Dimitrijevog likovnog opusa često postavljaju pitanje – da li u njemu tražiti one nasljedne ontološke korijene crnogorskog bića koje je slikar nesvjesno ugradio u svoje duševno otjelotvorenje, ili, možda, univerzalni duh, koji je od nastanka ljudske civilizacije nagonio čovjeka da traži utočište u carstvu apsolutne istine.

Čudesno, ali pravi odgovor koji se naslućivao otkrivamo upravo na izložbi „*Misterij Luče mikrokozma*“ koja nedvosmisleno pokazuje da se umjetnik duhovno nadahnjivao na životvornom istočniku rodnog podlavlčenskog prostora – djelu Petra II Petrovića Njegoša, na njegovom dualističkom shvatanju odnosa duha i tijela i njegovoj zamisli o preegzistenciji.

U Njegoševoj Biljardi poeta i slikar uspostavili su odnos stvoritelja i stvaraoca. Veza između njih je čvrsta, ne samo preko misli i ideja koje su zaiskrile u jednom i obasjale drugog već i

---

njihovom psihofizičkom formiranju u nadrealnom prostoru cetinjskog polja čije su energetske moći i vizionarsku atmosferu mogli da osjete i da otjelotvore samo odabrani.

Večeras, zahvaljujući Njegošu i Dimitriju približavamo se sferama univerzalnih vrijednosti koje nas iz naših mikrokosmičkih ograničenja uzdižu prema kosmičkim visinama.

U ime Narodnog muzeja Crne Gore i Prijestonice Cetinje koji su organizatori projekta Dimitrija Popovića „*Omaž Njegošu*“, upriličenog u čast 200-te godišnjice od Njegoševog rođenja, zahvaljujemo vam se što ste svojim prisustvom uveličali ove za sve nas neponovljive i jedinstvene trenutke virtuelnog susreta poete-filozofa i slikara-filozofa koji mu svojim djelom odaje počast.»

Riječ Pavla Goranovića:

«Pred nama je čudesan „kosmički boj“. Kao što su se poistovjetili pjesnik i planina, tako su se, na osoben način, susrele vizije dva umjetnika jednog prostora. Zato vjerujem u stvaralačke opsesije Dimitrija Popovića. Sa njima se lako možemo sroditi. Samo ukoliko ne sumnjamo da smo i sami ona „luča tamom obuzeta“.

Pred nama je susret dvije stvaralačke usamljenosti, dva genijalna umjetnička svijeta. To je i dodir samoće jednog usnulog naroda. I neobični sastanak s nedokučivom tajnom Njegoševog genija.

Kad se Crnogorac obraća „svemogućem Bogu“, on gleda put Lovćena. A Dimitrije Popović gleda put Lovćena od onog trenutka kada je zašao u mistične umjetničke svjetove. Od dječaćkih dana, zapravo. Uvijek je Dimitrije bio tamo, pod granicom. Sa njim smo uvijek blizu Njegoševе tajne. Posvuda se krije slika onog znatiželjnog i zamišljenog cetinjskog dječaka koji gleda prema Jezerskom vrhu, prema tim „nebeskim vratima“ Crnogoraca.

„Čovjeka određuje tragična spoznaja vlastitog položaja“, piše Dimitrije. A niko to nije bolje znao i iskusio od Njegoša. I zato umjetnik promišlja o Njegošu kao vladaru, misliocu, duhovniku ... Razumijeva sve strane njegovog složenog bića, ali, prije svega, on njega tumači kao čovjeka i kao pjesnika. Otuda, Popović bira poznate Njegoševе portrete i tu ispisuje srodnost njihovih misli. Tako nam se ukazuje Njegoš izbliza!

Čudesna čuvstva u nama bude ove slike. Svjesno razapet među svojim interesovanjima, Dimitrije pronalazi lik Njegošev, razapet između pjesme i zemlje, između stvarnog rata i drame u sebi, između Erosa i Tanatosa. Tako nam uvjerljivo pokazuje način kako je Njegoš živio „svu žestinu svoga intimnog tragičnog raspeća“. Kao da ova djela namjeravaju izaći iz svojih okvira, pravo do srži Njegoševih tajanstava. Do nepoznatih prelesti ona odlaze.

Ovdje u Biljardi, gdje je Njegošev duh još sveprisutan, Dimitrijeve slike su istinska svjedočanstva Njegoševе neprolazne misli. I pomišljam: kako bi Njegoševa bilježnica bila obogaćena ovim radovima. I stoga je ovo pripovijest o nenapisanom.

Kako su samo uvjerljivi ovi radovi. Kao da možemo dotaknuti Njegoševu tugu i misteriju, njegovo „grko nasljeđe“. Upravo to želi Dimitrije. Da u cjelosti razumijemo „pustinjaka cetinjskog“. S Njegošem on razgovara, stvara nezaboravne oglede o konačnosti čovjeka. I još jednom se pokazalo da Cetinje omogućava najbolji izraz za njegove umjetničke vizije.

Ogrtač tajnovitosti i maestralni postupci umjetnika sjedinjuju se u ovom prostoru, koga ćemo, od večeras pamtit i po ovoj izložbi– izuzetnom duhovnom prazniku. U slavu Njegoševе tajne i u čast jedinstvenog umjetničkog osjećaja. A posebno u čast jedne „tužne armonije“.

Na kraju, uputimo zahvalnost maestru Dimitriju Popoviću što je Njegoševu misteriju pretvorio u neprolaznu luču Umjetnosti.»

Riječ Olge Perović:

«Dame i gospodo, prijatelji umjetnosti,

Osobita mi je čast i zadovoljstvo da vas pozdravim na otvaranju izložbe Dimitrija Popovića posvećene i inspirisane 200 - godišnjicom od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, vladike i vladara crnogorskog, najistaknutijeg predstavnika crnogorskog duha, slobodoljublja i etike. O tome će tokom ove godine biti dosta riječi, ali moje je da kažem nešto o ovoj likovnoj manifestaciji jer je ona posebna i osobita.

Odani Cetinjanin i Crnogorac slikar Dimitrije Popović cijelim svojim djelom, obimnim i raznovrsnim, otkriva svoju duhovnu vezanost za čudesni prostor i duh svoje postojbine.

Hoću da kažem nekoliko prisjećanja koja me na to opominju. Prvu svoju samostalnu izložbu priredio je na Cetinju u Plavom dvorcu. Bili su to veliki crteži rađeni olovkama u boji i bilo je to 1974. godine. Moje kolege Mladen Lompar i pokojni Coko Marović zvali su me da je vidim i svi smo bili ubijedeni da je to izložba studenta koji će se svojim radom proslaviti. Oduševljeno sam pisala prikaz o njoj i to je prva bibliografska jedinica kad se god nabraja šta je o Dimitriju napisano. Između ostalog zaključila sam: „Olovka je klizala onuda kuda je misao htjela. Sve stoji čvrsto, kontrasti stvoreni potezom i bojom su znalački odmjereni i ostvareni. Popović je sticao znanje na dobrim izvorima, kod velikih majstora crteža u prošlosti i dobro je naučio. A hrabar i sposoban, bio je već tada dorastao da samostalno sa sigurnošću nastavi.“ I danas stojim iza ove tvrdnje i mislim da ju je Dimitrije neprekidno radom potvrđivao stvarajući svoje velike cikluse i omaže, neprekidno tragajući za novim saznanjima. On je bio i ostao slikar koji „zna znanje“ što je tvrdnja koja se samo za velike može izreći.

Poslije diplomiranja na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu on ostaje tamo da živi sa suprugom Jagodom i sinom Petrom i da radi mnogo, izlaže često po svijetu i zavičaju. Dimitrije je po najviše grafičar iako se tokom vremena bavio skulpturom, slikarstvom i najzad pisanjem. Godine 1982. s Batom Ljumovićem sam radila TV film, razgovor sa njim, iz kog se da zaključiti ovo što sam istakla. Kasnije su mi iz Egipta tražili da predložim umjetnika grafičara za Bijenale mediteranskih zemalja 1985., i Dimitrije je na toj manifestaciji bio veoma zapažen. Tako su naši kontakti uvijek bili plodonosni a saradnja srdačna i prijateljska.

U Dimitrijevom stvaralaštvu me opčinjavao njegov odnos prema ljudskom tijelu koje je on kao neki anatom izvijao i razvlačio da bi iskazao svu ljepotu, ali i životnu muku čovjekovu. To je zajednički imenitelj njegovih djela bilo da se radi o omažima ljepoticama ili slikarima, ili istorijskim događajima. Jedinstvena nit koja se kroz sve provlači to je virtuozno crtanje ljudskog tijela kojim o svemu govori. Najzad, čak i ciklus po „*Luči mikrokozma*“ (o kojoj je vrsnu pripovijetku napisao) on sa mnoštvom inovacija radi po svom duboko osjećajnom načinu koji njeguje od početka. To je utoliko razumljivije ako se ima u vidu da je „*Luča*“, kako Božo Rudež ističe „... poema o borbi duha i tijela, svjetlosti i mraka, dobra i zla ...“ što je de facto, pravi likovni program Dimitrijeva, svjedočanstvo o slikarevom nadahnuću životom i djelom velikog pjesnika i državnika na što ga je od ranog djetinjstva podsjećao pogled sa kućnog praga na Lovćen i pjesnikov grob.

Olovkama u boji, temperom i akvarelom Dimitrije na papiru najčešće uobičajenog formata 100x70 radi razne kompozicije kojima miješa realni i apstraktni tretman djelova motiva, pravi upečatljive kombinacije koje otkrivaju njegovo poimanje „*Luče*“ i njegov osoben likovni govor. On stvara svoj „*Misterijum Luče mikrokozma*“ i cjelinom izložbe jedno posebno viđenje. Perfekcija iz-rade, doradenost koncepta udopunjavaju utisak o umjetnikovoj posvećenosti temi i njenom značenju u sadašnjosti i budućnosti i osvjetljavaju njenu svrhu odavanja počasti velikom pjesniku i državniku.

Hvala Dimitriju na ovoj izložbi baš u ovoj prilici.»

Vesko Pejović

Izjava Dimitrija Popovića za sajt www.cetinje-mojgrad

Studija za skulpturu, 2010.

U povodu 200 godina Njegoševog rođenja, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i ja kao autor, poklanjamo skulpturu „*U čast Njegoševe misli*“ gradu Cetinju., staroj crnogorskoj prijestonici. Kao rođeni Cetinjanin i dobitnik ovogodišnje Povelje „Ivan Crnojević“ ovim putem izražavam veliko zadovoljstvo što se ovo moje djelo inspirisano Njegoševim filozofsko mističnim odnosno religioznim mislima nalazi u neposrednoj blizini Biljarde. Na taj se način uspostavilo fino saglasje ambijenta, teme djela i povoda njegovog postavljanja. Tako na simboličan način skulptura povezuje staro i novo vrijeme, staro jezgro Cetinja sa novim središtem grada: Manastir i Trg Balšića, Orlov krš i Vlašku crkvu, iskopine Manastira Crnojevića i Dvor kralja Nikole s „Vladinim domom“ danas „Narodnim muzejom Crne Gore“.

Ovim se putem još jednom želim zahvaliti svim članovima Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i njihovim prijateljima koji su svojim donacijama omogućili realizaciju ove skulpture.

Posebno se zahvaljujem predsjedniku NZCH Radu Pavićeviću na angažmanu oko prikupljanja potrebnih sredstava.

Zahvaljujem se vlasnicima ugledne građevinske firme „Bombeton“ iz Cetinja, gospodi Nebojši Nenu Vujoviću, dipl.građ.ing i Nebojši Đukanoviću, dipl. građ. ing. na donaciji postamenta za skulpturu „*U čast Njegoševe misli*“.

Takođe se zahvaljujem gospodinu Vesku Pejoviću na angažmanu i brizi da se realizacija postavljanja skulpture uspješno dovede do kraja.

Hvala i Prijestonici Cetinje na podršci i pomoći oko realizacije ove ideje.

Postavljanje skulpture „*U čast Njegoševe misli*“ u ovoj jubilarnoj godini jedan je od izraza svijesti i poštovanja prema neprolaznoj i trajno inspirativnoj vrijednosti djela velikog pjesnika Petra II Petrovića Njegoša a za čitaoce ovog divnog sajta evo najave dva moja projekta vezana za Cetinje.

Prvi je „*Njegoševa mistična delta*“. Inspirativnost Njegoševih stihova, odnosno misli u njima, postavljala mi je kvalitativan problem. Kako literarnu metaforu izraziti likovnom metaforom. Na koji način oblikovat kompoziciju koja će vizuelno izražavati ono što je zapisano u stihovima. U tom smislu sam koristio i klasične i moderne načine izražavanja: crtež, sliku, objekt. S tim u vezi, imam koncipiranu jednu svjetleću instalaciju za koju se nadam da će se steći uslovi da se realizuje ovoga ljeta na Lovćenu, na Jezerskom vrhu. Instalacija nosi naslov „*Njegoševa mistična delta*“.

Snopovi snažnih reflektora usmjereni su u nebeske visine (do 10 km), a projiciraju se sa krajeva Jezerskog vrha. Njegošev mauzolej nalazio bi se na sredini zemaljske osnove te piramidalne kompozicije. Instalacija simbolički upućuje na pjesnikovu kosmogoniju ...

Drugi je spomenik Svetom Petru Cetinjskom. Odavno razmišljam o spomeniku Petru Prvom Petroviću, Svetom Petru, čudotvorcu cetinjskom a u posljednje vrijeme to želim pretvoriti u idejno rešenje. Osnovni koncept imam u skicama. Kada razradim sve studije, rado bih upriličio prezentaciju toga projekta građanima Cetinja, uz eksplikaciju svih pojedinosti te kompozicije. Volio bih čuti mišljenja javnosti. Lokacija koju odavno smatram najpodesnijom i najprimjerenijom za ovaj spomenik je plato iznad Cetinjskog manastira. Ova lijepa lokacija, malo iznad grada, u neposrednoj blizini sakralnog objekta sa čivotom Svetog Petra, aktivirala bi se postavljanjem spomenika kao zanimljiv javni prostor, ne samo za šetnju već i za organizovanje raznih scenskih priredbi. Spomenik ne smije biti mrtvo, pusto mjesto, već okupljalište živih koji čuvaju spomen na onoga kome je spomenik podignut. Crnogorci, a naročito Cetinjani, imaju poseban odnos i osjećaj prema svjetovnoj i svetoj osobi Petra Prvog Petrovića, čudotvorca cetinjskog.

Dimitrije

Dimitrije Popović: U slavu Njegoševe misli

HOMMAGE NJEGOŠU NA CETINJU

*Svečano otkrivanje skulpture „U slavu Njegoševe misli“
u parku između Njegoševe Biljarde i Vladinog doma*

*Sa otvorenja izložbe
„Misterijum Luče mikrokozma“ u Biljardi*

(Fotografije: Vesko Pejović, Miodrag Martinović i Novak Abramović)

U povodu stajesto godina rođenja 1813 – 2013.

Petra II Petrovića Njegoša

Dimitrije Popović

„U slavu Njegoševe misli“

Donatori skulpture

Abramović Jovan
Abramović Luka
Abramović Ognjen
Abramović Petar
Abramović Jovan
Bukočević Žarko
Butričević Rade
Bešlić Dušana
Bešlić Luka
Bešlić Natalija
Bešlić Nikola
Bulanović Milanka
Bunčić Milanka
Dražanović Vasilije
De Graavić Vesna
Dejanović Škarić Helena
Fidler Arnon
Galić Slavko
Gardalević Bogdan
Giorgi Ljiljana
Glogovac Radmila
Gudelj Bano
Gudelj Miso
Horvat Marica
Ivezić Danilo
Jaramaz Vukasin
Aleksandar i Sanja
Janković Čedomir
Jokanović Vukoman
Joković Mihajlo
Jovanović Božidar

Jovanović Gorčin
Jovanović Dragutin
Jovanović Ljubica
Jovanović Veselin
Keča Olga
Kilbarda Ljubica
Klikovac Branko
Klikovac Saša
Kotrić Marijana
Kotrić Ivana
Kotrić Mala
Kuljača Ljubomir
Kuljača Ogrjen
Lalović Dragutin
Lakić Sanja
Lakić Mirja
Lučić Nikola
Lučić Ljubica
Magličić Tihomir
Maletić Franjo
Maletić Zoeka
Malnar Cvetko
Malnar Jelica
Matesić Mirjana
Matić Snježana
Medojević Ivica
Medojević Radovan
Mićunović Vidak
Mijalković-Malača Dulića
Milojko Ilija
Mračević Andrej

Mračević Slobodan
Mudelj Miroslavka
Musić Natasa
Noveljić Jelena
Noveljić Nenad
Noveljić Petra
Noveljić Radomir
Noveljić Toni
Novičević Slavko
Novović Tadija
Pavičević Luka-Bono
Pavičević Bruno-Rok
Pavičević Lukrecija
Pavičević Radomir
Pavičević Savo
Pavičević Saša
Pavičević Dragan
Pavičević Svjetlana
Pavičević Margit
Pavičević Savić
Papić Stevo
Pejović Žilvko
Petrović Dragica
Popović Božidar
Popović Josipa
Popović Ljubica
Popović Petar
Popović Velika
Radović Očiveza
Radović Tomislav
Radulović Božidar

Radulović Dragan
Reletar Iva
Reletar Morana
Roganović Dušan
Roganović Duško
Rojević Novak
Savić Mionir
Savičević Đanko
Savičević Mićan
Sekulić Boena
Sekulić Đurilo
Sekulić Marin
Sekulić Mićovan
Sekulić Petra
Sekulović Milorad
Smoljanec Zlatko
Srdulović Đurko
Starčević Miroslav
Stevović Borivoje
Stevović Ogrjen
Stuparić Dila
Stuparić Josip
Šušter Dođe
Tepla Mirjana
Tepla Savo
Todorović Savelja
Vidak Slobodanka
Vojvodić Đurilo
Vujović Boris
Vujović Veselin
Vulević Dušan

Vukajlović Ivan
Vukčević Lidija
Zdrnić Danica

Grupne uplate:

Ambasada Crne Gore u RH
Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba
Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Rijeke
Vijeće crnogorske nacionalne manjine
Primorsko-goranske županije
Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Pula
Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Splita
Vijeće crnogorske nacionalne manjine Splitsko-dalmatinske županije
Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Montenegro Zagreb
Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeke
Zajednica Crnogoraca Pula

NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE,

KOORDINACIJA VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

Povelja sa imenima donatora skulpture trajno će se čuvati u Njegoševoj Biljardi

Povodom obilježavanja 200.-te godišnjice rođenja Petra II. Petrovića Njegoša, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i poznati akademski slikar Dimitrije Popović pripremili su, u ime Crnogoraca Hrvatske, poklon gradu Cetinju: skulpturu „U čast Njegoševе misli“ – koju je izradio Dimitrije Popović, rođeni Cetinjanin, inspiriran Njegoševim filozofskim djelom „Luča mikrokozma“ – svečano su uručili dana 19. svibnja ove godine. Skulptura je postavljena u gradskom parku ispred Njegoševе Biljarde.

Svečanoj inauguraciji su osim službenih predstavnika državnog i crkvenog vrha Crne Gore, gradskih vlasti Cetinja te Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske nazočili i članovi Predsjedništva Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ iz Umaga, Zajednice Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije i Zajednice Crnogoraca Pula.

Oj svijetla majska zoro ...

CRNOGORSKI SAN

Dana 16. svibnja krenuo je na put prema dalekoj Crnoj Gori autobus s pripadnicima crnogorske manjine i prijateljima društva Crnogoraca Istre koji su osim prisustvovanja ceremoniji trebali razgledati i ostale gradove te znamenitosti ove atraktivne, susjedne zemlje.

U dobrom raspoloženju, nadahnuti gotovo netaknutim ljepotama koje su im zarobile pogled, kroz tri su dana posjetili veći dio sjeverozapadnog i južnog dijela Crne Gore.

Prva odrednica bila im je Podgorica, glavni grad Crne Gore, koji je u posljednjih desetak godina, ulaskom stranog kapitala u državu,

doživio arhitektonsku preobrazbu prerastavši u pravi proeuropski grad.

Osobito impresionirajuće izgleda Milenijski most koji spaja dvije obale rijeke Morače te novoizgrađeni dio grada u kojem dominiraju velebn, ostakljeni objekti, plod modernih projektnih zadataka. Jedino što nije bilo sasvim iznenađujuće jest da na velikom broju zgrada piše: „Renta se“ ili „For sale“.

Sljedećeg dana upriličen je posjet Skadarskom jezeru (nacionalnom parku) i poznatom svratištu brojnih turista, Vir Pazaru. Nakon toga, kroz tunel dug nešto više od 5km, autobus se ustremio prema jedinstvenoj crnogorskoj obali, za mnoge jednoj od najljepših na svijetu.

Putnicima je zastao dah nakon što se pogled „zalijepio“ za „crnogorsku Nicu“ – Budvu u kojoj su zbog preizgrađenosti nestali proplanci i brežuljci, a megalomanski, skupocjeni hoteli gotovo da su zaronili u more. Jedva zamijetna starogradska jezgra i netaknuto mediteransko bilje nekako stidljivo svjedoče o jednom vremenu koje je iza nas. Međutim, unatoč prenapučenosti ne osjeća se zagušenost prostora ovom modernom interpolacijom. Možda zato što se pogled u dijelicu sekunde sa zgrada neizbježno seli na prostranu, tirkizno plavu morsku površinu?

Usljedila je pauza u Boki Kotorskoj. Razgledani su brojni spomenici kulture, uglavnom sakralni objekti i tvrđava. Katedrala sv. Tripuna, crkva sv. Klare, sv. Nikole i kapelica sv. Luke ... a oni znatiželjnici koji nisu imali vremena za kavu na kotorskom trgu, obišli su i poznati Pomorski muzej, koji baštini dokumente o slavnoj Bokeljskoj mornarici i pomorsko – trgovačkoj floti. Put se s mora nastavio u planine.

Zastrašujućim serpentinama, opasnom cestom koja je bila jedan od najzahtjevnijih projekta u ondašnjem Austro-Ugarskom carstvu početkom prošlog vijeka, na veliku radost svih putnika, autobus se domogao Njeguša – rodnog mjesta Petra II. Petrovića Njegoša. Nakon pretrpljenog straha pala je okrijepa uz domaću lozu i crnogorske gastronomske specijalitete kojima su vidno

zadovoljni izletnici bezrezervno pridružili čašu odličnog vina vranca.

Dobro raspoloženi nakon posjeta Lovćenu, stigli su do konačnog odredišta – Cetinja, prijestoljnice Crne Gore. Grad u kojem se na svakome koraku osjeća duh slavne prošlosti! Cetinje odiše nekom umirujućom građanskom kulturom s početka prošloga stoljeća koja nepretenciozno sljubljuje u sebi ondašnje tradicijske vrijednosti i prave kulturne vrijednosti recentnog vremena.

Nakon obavljenog protokolarnog, ceremonijalnog dijela proslave 200.-te obljetnice rođenja Petra II. Petrovića Njegoša, članovi Društva „Bujština“ imali su osobitu čast upoznati i aktualnog Predsjednika Crne Gore, Filipa Vujanovića te ostale crnogorske dužnosnike, kao i gradonačelnika Cetinja.

U kasnim večernjim satima uslijedio je povratak u Podgoricu, na počinak.

Sljedećeg jutra put je izletnike vodio prema Žabljaku. Uz rijeku Taru nizali su se u bojama i motivima očaravajući krajobrazi. Netaknuta priroda, planinski masivi s bijelim snježnim kapama, guste nepregledne šume, brzaci na vijugavim rijekama koje se svom žestinom probijaju kroz kanjone i klisure, a povremeno bi pogled zahvatio i neko selo koje se naizgled, zabunom smjestilo u ovoj čarobnoj divljini.

Po obilasku manastira Morača koji datira iz XIII. stoljeća, posvećenom uznesenju Blažene Djevice Marije (vaznesenje Bogorodice), autobus je prošao kraj Kolašina da bi se potom zaustavio u Mojkovcu, rodnome mjestu predsjednika Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“ Radovana Medojevića, koji je uspio uvjeriti prisutne da u Mojkovcu toče jednu od ponajboljih domaćih rakija u Crnoj Gori.

Na slavnome crnogorskom skijalištu Žabljaku, gdje se prostire nacionalni park „Durmitor“ sa 18 ledenjačkih jezera, poznatijih kao „gorske oči“, doček je istarskim Crnogorcima upriličio Zoran i Blagica Stevović. Domaćini su po dobrom starom crnogorskom običaju i iskonskoj gostoljubivosti u svojoj kući ugostili sve izletnike. Na stolu je bila prava izložba domaćih – seljačkih specijaliteta. Pršut, sudžuk, crnogorski sir, kačamak, žabljački kajmak ... Izložba je kratko trajala. Jednostavno se premjestila u utrobu ...

Napustivši kuću domaćina krenulo se u obilazak nacionalnog parka. Nesvjesno se parkom hodalo u tišini, širom otvorenih očiju. Naime, zbog začaranosti ovim nestvarnim ljepotama, čovjek kao da zanijemi, pa se u nekoj svečanoj tišini, duboko u sebi, s poštovanjem klanja ovim čudima prirode tražeći zaklon u vlastitoj nutrini pred njenom snagom koja bi svakog trenutka, iznenada, u ovim nebeskim visinama mogla zaprijetiti. Teško se oteti dojmu da ovdje ne žive neka nadnaravna, svemoguća bića!

Na Žabljaku su svi putnici opteretili svoju prtljagu sirom i kajmakom, ne razmišljajući o posljedicama na graničnom prijelazu. Glad je vrag!

Nakon obilaska Kraljevog dvora u Nikšiću, ispijajući Nikšićko pivo te prizivanjem nostalgičnih sjećanja s prostora bivše države, prepuni snažnih utisaka, krenuli su prema svome ishodištu – Istri.

Spuštala se tajanstvena noć. Kroz poluspuštene vjeđe, još neko vrijeme, jurili su pokraj autobusa posljednji prizori iz Crne Gore, a onda je putnike savladao umor. Utonuli su u slatki san ...

Srećom, pred zoru, otvorivši oči, shvatili su da ovo putovanje nije bio samo jedan lijepi crnogorski san te da će se Crnoj Gori uvijek s radošću i velikim zanimanjem vraćati.

**Sanja Bosnić, članica Društva
Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Bujština“**

U broju 78 objavili smo da je, na inicijativu MVPEI Crne Gore i u organizaciji NZCH, 24. novembra prošle godine u Zagrebu održano Prvo savjetovanje organizacija crnogorske manjine na koje su bili pozvani predstavnici crnogorskih udruženja iz država gdje Crnogorci mogu ostvariti ili su ostvarili status nacionalne manjine; tema skupa bili su „Modeli financiranja po zemljama – dosadašnja iskustva i mogućnosti efikasnijeg korištenja fondova“. Drugo takvo savjetovanje održano je ove godine u Republici Makedoniji.

DRUGO SAVJETOVANJE CRNOGORSKIH ISELJENIKA IZ JUGOISTOČNE EVROPE ODRŽANO U OHRIDU

U organizaciji Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore, Direkcije za dijasporu i Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji održano je II savjetovanje crnogorskih iseljenika iz jugoistočne Evrope. Ovo Savjetovanje održano je 16, 17. i 18.06.2013.g. u hotelu *Montenegrin* u Ohridu – Republika Makedonija.

Okvirna tema ovog savjetovanja bila je: „**Prepoznavanje značaja legitimnih iseljeničkih organizacija od strane institucija Crne Gore i uspostavljanje kriterijuma i standarda za komunikaciju Crne Gore sa svojim iseljenicima**“. Inicijator i suorganizator ovog savjetovanja bila je Direkcija za dijasporu pri MVPEI Crne Gore koju su predstavljali direktor Direkcije g. Gordan Stojović i g. Nikola Ivezaj. U ime domaćina i suorganizatora Savjetovanju su prisustvovali g. Miroljub Orlandić, g. Medo Balić, g. Ljubiša Mašanović, g. Predrag Usović i gđa Marina Markoska. Skupu je prisustvovao i uzeo učešća u njegovom radu izaslanik predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića, g. Dražen Miličković. Predsjednika Skupštine Crne Gore Ranka Krivokapića na Savjetovanju je predstavljao i u njegovom radu učestvovao učestvovao predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu g. Rifat Rastoder.

U ime iseljeničkih organizacija prisustvovali su: g. Radimir Pavićević u ime NZCH, g. Borislav Mrvaljević iz Saveza udruženja Crnogoraca Srbije, g. Božidar Marković iz istog Udruženja u Novom Sadu, g. Hasan Lekić iz Udruženja Crnogoraca *Duklja* iz Skadra – Albanija, g. Lazar Radulović iz Udruženja Crnogoraca *Lovćen* – Kosovo, gđa Danijela Đurđević iz Udruženja Crnogoraca Umbrije – Italija, gđa Danijela Nešovska, predstavnik Saveza evropske dijaspore Crne Gore. U ime Ambasade Crne Gore u Republici Makedoniji prisustvovao je prvi sekretar g. Danilo Brajović.

Prvi dio Savjetovanja imao je svečani karakter i bio je ispunjen pozdravnim porukama prisutnih. U radnom dijelu prvog dana Savjetovanja svojim izlaganjima na zadatu temu skupu su se obratili svi prisutni ukazujući na izuzetan značaj teme o kojoj se govorilo, iskazujući zadovoljstvo što je ministar vanjskih poslova i evropskih integracija g. Igor Lukšić prepoznao važnost skupa i lično ga podržao. U svojim obraćanjima prisutni su istakli značaj prisustva i aktivnog učešća predstavnika kabineta predsjednika Crne Gore i predsjednika Skupštine Crne Gore i neophodnost neposredne komunikacije predstavnika iseljenika i predstavnika državnih institucija Crne Gore kako bi se usaglasili stavovi oko vrlo značajnih pitanja koja su ovom prilikom otvorena.

U popodnevnom radu Savjetovanja predstavnici iseljeničkih organizacija utvrdili su sljedeće zaključke i preporuke:

1. Iskazano je interesovanje za uspostavljanje dodatnih kriterijuma i standarda na osnovu kojih će institucije u Crnoj Gori unaprijediti odnose sa svim legalnim organizacijama iseljenika u zemljama porijekla.

2. Podržana je odluka Odbora za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore da Deklaracija o iseljeništvu uđe u proceduru glasanja, zatim odluka o donošenju novog Zakona o iseljenicima i odluka o transformaciji Centra za iseljenike u Upravu za iseljenike pri MVPEI.

3. Prisutni na Savjetovanju podržali su inicijativu predstavnika državnih institucija da se pokrene procedura institucionalizacije statusa i prava crnogorske manjine.

4. Dogovoreno je da se buduća saradnja između iseljeničkih organizacija iz jugoistočne Evrope odvija na sličnim programskim principima i u okviru projekata koji su od zajedničkog interesa.

5. Posebno je istaknuto i podržano stvaranje mreže iseljeničkih organizacija u vezi sa korišćenjem ljudskih resursa i ekonomskih potencijala kojima raspolažu iseljeničke organizacije, pri čemu poseban podsticaj i doprinos treba da pruži matična država u formi logistike za naučnu, kulturnu, privrednu i sve ostale oblike saradnje.

6. Daje se podrška inicijativama za otvaranje crnogorskih kulturnih centara u zemljama prijema.

7. Prihvaćen je predlog ZCGM da učesnici Savjetovanja otpočnu sa detaljnim informisanjem o projektu *Demografsko-migracijske karakteristike građana Makedonije porijeklom iz Crne Gore i identifikacija crnogorske manjine u RM*, čiju sadržinu ZCGM nudi kao donaciju svim učesnicima Savjetovanja i posebno Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija.

Zajednica Crnogoraca u Republici Makedoniji

Matica crnogorska – jedna od najznačajnijih kulturnih institucija Crne Gore i nezaobilazni dugogodišnji saradnik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske kada je riječ o našim vezama sa matičnom državom – obilježava ove godine dvadeset godina svoga postojanja i rada. O plodnosti te saradnje najbolje govori podatak da je prvu Povelju Matice dobila upravo NZCH na svečanosti održanoj 22. maja na Cetinju povodom dvadesete godišnjice osnivanja Matice crnogorske.

U okviru proslave tog jubileja održana je i izborna Skupština Matice crnogorske. Na njoj je za novog predsjednika Matice izabran pisac, esejista i književni kritičar Dragan Radulović, jedan od najistaknutijih pripadnika savremene crnogorske književnosti. Za novog generalnog sekretara Matice crnogorske izabran je Novica Samardžić, urednik kulturno-umjetničkog, dramskog i filmskog programa nacionalne televizije, član redakcije u više časopisa (među njima i časopisa Matica od njegovog pokretanja), publicista te član Upravnog odbora Matice crnogorske od njenog osnivanja.

Sa novim generalnim sekretarom Matice razgovarao je ugledni novinar POBJEDA g. Vlatko Simunović, a taj intervju prenosimo u cjelosti; fotografije su preuzete sa portala www.cetinje-mojgrad.org.

CRNA GORA NA EVROPSKOM PUTU

Skupština Matice crnogorske, održana na Cetinju 22. maja, usvojila je strateški dokument „Crna Gora na evropskom putu“. To je nastavak ranijeg programa Matice „Crna Gora pred izazovima budućnosti“ u kojem je težište bilo stavljeno na obnovu suvereniteta crnogorske države. Da podsetimo, u prvom programu temeljno je bilo opredjeljenje da „budućnost Crne Gore zavisi od njenog državno-pravnog statusa i mogućnosti da sama upravlja svojom sudbinom“. Danas suverenost i evroatlantske integracije Crnu Goru stavljaju pred nove izazove, ništa manje zahtjevne i suptilne od obnavljanja nezavisnosti. Sa generalnim sekretarom Matice crnogorske Novicom Samardžićem razgovarali smo o stavovima te institucije, o zahtjevima koje pred njom postavljaju novo vrijeme i evroatlantski integracioni procesi.

Novica Samardžić

POBJEDA: *U strateškom dokumentu „Crna Gora na evropskom putu“ otvoreno iznosite ocjene o problemima u državi i društvu. To smatrate svojom obavezom?*

SAMARDŽIĆ: Te ocjene mogu izgledati strogo, ali je teško poreći tačnost i dobronamjernost naših stavova. Zdravo društvo i demokratska građanska država počivaju na zakonima i napredovanju prema znanju, radu, moralu i ličnim sposobnostima, a za sve to je potrebna temeljna promjena današnjeg dominantnog mentaliteta formiranog u tranzicionim vremenima. Tražimo da država Crna Gora stvori održive i sposobne javne institucije, uspostavi vladavinu zakona i učini javne funkcije zahtjevnim i odgovornim.

POBJEDA: *U kontinuitetu naglašavate da je samo sposoban državni aparat, primjeren ekonomskoj moći privrede, preduslov ukupnog društvenog razvoja. Kako do tog cilja?*

SAMARDŽIĆ: Matica se zalaže za razvoj realne ekonomije, ne prihvata „monopolski i spekulativni obrazac pravljen po predatorskim šemama korporativnog i berzanskog kapitalizma“. Ne smijemo zaboraviti da organizacija bogatog društva nije cilj, nego samo sredstvo za dostojan život svih njegovih članova. Nužno je težiti društvu bogatom i efikasnom, ali se mora znati čemu služi to bogatstvo i kako se troši, kome koristi, jer se za ostvarenje bilo kojeg cilja ne može žrtvovati sloboda, pravda, čovječnost i resursi koje su ostavili dedovi za potomke.

POBJEDA: *Ocjene Matice u programu imaju namjeru da skrenu pažnju na neizvršavanje obaveza koje je zajednica povjerala državnoj upravi nijesu ekskluzivitet Matice ...*

SAMARDŽIĆ: Ne, one se čuju i sa drugih ozbiljnih adresa, pa i sa najviših mjesta u samoj vlasti. Crnogorci su u istorijskom hodu spoznali princip slobode i ljudske dužnosti kao temelj vitalnosti zajednice koja tako opstaje čak i kad je protiv nje sve drugo. Znali su i da stepen odanosti pojedinca državi treba da bude srazmjeran stepenu podređenosti njenih temeljnih principa moralnom dobru. Zato treba vratiti svijest o neophodnosti da je čovjek u centru njene pažnje i interesa i da je insistiranje na tom idealu pitanje časti i prestiža.

POBJEDA: *Da li ste zadovoljni načinom rješavanja otvorenih pitanja samoodređenja u Crnoj Gori?*

SAMARDŽIĆ: Samosvijest je temelj opstanka i napretka zajednice. Kad to zanemarimo radimo na vlastitu štetu. Danas se posljedice bijega od suočavanja sa identitetskim izazovima jasno vide na primjerima jezika i crkve, što se u Programu Matice posebno ističe. Znamo da naš današnji identitet nadilazi zbir objektivnih činjenica koje su rezultat viševjekovnog postojanja crnogorskog naroda i države i borbe za slobodu i dostojanstvo, da je živ i promjenljiv i da ga stalno treba njegovati. Taj zahtjev nije samo pred nama: u savremenom svijetu identitet je postao sinonim otpora globalnom ujednačavanju. Identiteti evropskih naroda su stvarani na malim razlikama, malo je naroda bez tragova podjela što im je ostavila istorija. Pukotina u crnogorskom identitetu je uočljiva od druge polovine XIX vijeka, otkad se srpstvo programirano podstiče spolja i manifestuje odricanjem od sopstvenih u korist „viših“ interesa, stoji u programu Matice, uz objašnjenje da je to planirano u ondašnjim evropskim centrima moći i da je vezano za njihov interes u preraspodjeli uticaja na Balkanu poslije pada Osmanskog carstva.

POBJEDA: *Tome su doprinijele ambicije i dinastičke aspiracije crnogorskoga kralja ...*

SAMARDŽIĆ: Da, a posebno poslenici sa strane koji su tada vodili kulturnu politiku i institucije, pa su crnogorske posebnosti programirano uklapali u srpsku, slovensku, pravoslavnu, jugoslovensku i internacionalnu matricu. Matica je i u prvom programu čvrsto stala iza spoznaje da samo sopstveno određenje granica i dosega vlastitoga bića donosi vitalnost, a ne prilagođavanje onome što nam serviraju drugi. Samopoštovanje je najveća dužnost čovjeka prema samom sebi. Time čovjek ljudsku bit uzdiže iznad drugih vrijednosti, ne miri se sa nakanama drugih da ga upotrijebe kao sredstvo. Naši preci su to savršeno razumjeli jer ih je u tome prosvijetlilo konkretno životno iskustvo koje je počivalo na moralnoj obavezi. Znali su da je aktivan odnos prema odbrani tih principa kultivisanje svijeta, čovjeka i njegovog istorijskog puta koji jedino tako dobija smisao. Zato nikome, bez obzira na cijenu, nijesu dali da nekažnjeno gazi njihova od Boga data prava.

POBJEDA: *Istraživanja javnog mnijenja o identitetskim pitanjima, koja za potrebe Matice već treću godinu radi CEDEM, pokazuju vidno povećanje broja građana koji svoj jezik nazivaju crnogorskim i to je ohrabrujuća činjenica. Što planirate činiti da bi položaj crnogorskog jezika u praksi bio na nivou onoga što je propisano Ustavom Crne Gore?*

SAMARDŽIĆ: Još u prvom programu „Crna Gora pred izazovima budućnosti“ zaključili smo: „Crna Gora i Crnogorci imaju pravo i obavezu da svoj maternji jezik nazovu crnogorskim imenom i to treba da postane dio državne politike“. Matica se dosljedno držala stava od osnivanja i zahtijevala da se crnogorski jezik kao službeni unese u Ustav; da se standardizuje i uvede u javnu upotrebu; da se jezička politika vodi po najvišim standardima za pripadnike manjinskih naroda. Ugledni članovi Matice bili su na ključnim pozicijama u realizaciji posla na standardizaciji crnogorskog jezika. Predsjednik Savjeta za standardizaciju bio je Branko Banjević, predsjednik Matice crnogorske, a većina članova tog tijela njeni članovi. I predsjednik ekspertske komisije za standardizaciju crnogorskog jezika, prof. dr Milenko Perović, njen je član i povjerenik za Vojvodinu. Konačno, pisac prvog standardnog pravopisa, koautor Gramatike crnogorskog jezika i prvi direktor Instituta za crnogorski jezik, dr Adnan Čirgić, član je Matice i jedno vrijeme je bio zapošljen u njoj. U novom programu Matica konstatuje da su „veliki i suštinski poslovi na polju jezičke politike urađeni od obnove samostalnosti Crne Gore do danas. Potvrdilo se da je država najbolji okvir za realizaciju strateških interesa naroda, njegove kulture i samopoštovanja“. Matica podržava uvođenje crnogorskog jezičkog standarda u obrazovni sistem, javne i državne službe, sudove, medije, kulturne i naučne institucije i smatra da se u mnogima od njih neopravdano kasni sa primjenom usvojenih jezičkih pravila, čemu je ozbiljno doprinijela vlast izmjenom Zakona o opštem obrazovanju u dogovoru sa opozicijom.

POBJEDA: *Neriješeno je i pitanje Crnogorske pravoslavne crkve: Kakav je stav Matice crnogorske prema tom pitanju? Planirate li se aktivnije uključiti u rješavanje tog problema?*

SAMARDŽIĆ: Mnoge temeljne vrijednosti hrišćanstva poništila je crkva, koja je, umjesto ideje slobode i ličnog dostojanstva i pregnuća, propovijedala poslušnost i strah od boga i tako porobljavala čovjeka. Jedna među rijetkim istorijskim crkvama koja nije podlegla površnoj lagodnosti života, umjesto istrajavanja na putu slobode, bila je Crnogorska (pravoslavna) crkva. To potvrđuju život, riječ i djela njenih prvosveštenika koji su svojim primjerom podsticali savremenike da ih slijede. Zato u Matici smatramo da je jedan od temelja razumijevanja crnogorskog identiteta karakter i uloga Crnogorske pravoslavne crkve u prošlosti. Razumijevanje klasične Crne Gore, istorijski utemeljen humanizam i poštovanje među ljudima, bez obzira na vjeru i naciju, postavljanje slobodnoga čovjeka u centar istorije, nijesu dovoljno afirmisani i istraženi. Suživot istočne i zapadne crkve na prostoru današnje Crne Gore ima dugu tradiciju koja je rezultirala rijetko afirmativnim primjerima, što, uz viševjekovnu dokumentovanu demokratsku tradiciju reprezentovanu u Opštercnogorskom zboru, stavlja Crnu Goru u uzak krug onih koji već vjekovima baštine temeljne vrijednosti savremenoga svijeta. Sve ovo su nevalorizovani resursi iz prošlosti za našu dobrobit i ugled. Umjesto toga još je na snazi prevlast srpske crkvene organizacije sa svetosavskom ideologijom. Ona je početkom prošlog vijeka ukinula Crnogorsku pravoslavnu crkvu i kao instrument velikosrpske politike zadržala se do danas.

POBJEDA: *U više navrata čelnici Matice crnogorske konstatovali su da, uz otvorenu pomoć matične države, Srpska crkva još djeluje u nezavisnoj Crnoj Gori, prisvaja njenu imovinu i otvoreno podriva državne institucije. Očekujete li konkretne reakcije Crne Gore?*

SAMARDŽIĆ: Matica crnogorska smatra da država mora sve pošede i vrijednosti koje je Srpska pravoslavna crkva prisvojila vratiti u državnu svojinu i omogućiti Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi njihovo korišćenje. Smatramo neodgovornim što je istorijski simbol viševjekovne crnogorske slobode i otpora i državna rezidencija – Cetinjski manastir danas centar odakle se podriva ono što je u njemu nekad stvoreno.

POBJEDA: *U programu Matice crnogorske postoji i više primjedbi na crnogorski obrazovni sistem ...*

SAMARDŽIĆ: Zamjerke su upućene nefunkcionalnosti i neracionalnosti, nesaglasnosti između zahtjeva i rezultata koji se postižu, konzervativnom odnosu nastavnika prema učenicima i nedostatku prave komunikacije, bez kreativnog dijaloga i adekvatnih nastavnih sredstava. Škola je u osnovi još bazirana na represiji i nekritičkom nametanju postojećeg reda stvari i „zvaničnih“ istina onima koji nemaju izbora.

Uloga škole i alternativnih načina obrazovanja jeste da pomogne formiranju značenja, a ne da nametne značenje. To je jedini put ka odgovornosti, toleranciji, društvenoj svijesti, radosti učenja, stvaranja i komuniciranja, glasila je preporuka UNESCO-a još prije tri decenije.

POBJEDA: *Kako ocjenjujete dosadašnje reforme obrazovnog sistema?*

SAMARDŽIĆ: One su pokazale nedovoljan uspjeh, to pokazuju međunarodna istraživanja. Primjer neracionalnosti je izučavanje stranih jezika, čije je opšte znanje nedopustivo nisko. Treba podsticati učenje zvaničnih jezika Evropske unije, bez čijeg znanja crnogorski kadrovi neće moći doći do uticajnih mjesta u evropskoj administraciji. Stalno se potvrđuje da su zablude o nama samima i tendenciozna tumačenja naše istorije to što nas sputava. Zato Matica tvrdi da treba delegitimisati centre moći koji hoće da zadrže hipoteku nad istinom radi kontrole naše budućnosti, da se preispita školovanje u nekim regionalnim centrima koji proizvode kadrove sposobne samo da budu posrednici uticaja tih centara. Crnoj Gori su potrebne moderne studije, orijentisane ka identitetu i nasljeđu, i pitamo se ko i zašto podupire i finansira one studentske programe koji podričaju put ka samospoznaji. Vrijeme koje dolazi zahtijeva novog čovjeka koji će biti u stanju da napravi spoznajnu mapu stanja i procesa, kako u svom vremenu, tako i u onom koje mu je prethodilo ili tek dolazi. To traži proširenje intelektualnih i moralnih ambicija, ličnu odgovornost i hrabrost da se prevlada strah od nepoznatog i odbaci moć nametnutih autoriteta i oktroisanih istina.

POBJEDA: *Crna Gora mora da uključi iseljeništvo u razvojne planove ...*

SAMARDŽIĆ: Dugo vremena je Crna Gora bila izolovana, ali još gore je to što se teško otima provincijskom samoizolacionizmu, zatvaranju u uske interese, omeđavanju onoga što je jednom

zapošednuto. Zato smatramo da obrazovani ljudi sa iskustvom u drugim sredinama mogu pomoći Crnoj Gori da izađe iz letargije koja nas pritiska. Nedostatak iskusnih kadrova ozbiljan je ograničavajući faktor i potrebno je motivisati naše sugrađane rasute po svijetu, od kojih mnogi imaju znanje, energiju i patriotizam, da dođu i preuzmu odgovorne poslove u oblastima bitnim za napredak države. Za razliku od nekih zemalja u tranziciji, Crna Gora dosad nije ništa uradila da iseljništvo uključi u razvojne planove i omogući im povratak u domovinu. Matica crnogorska je od osnivanja držala vezu sa našim sunarodnicima, ma đe da su u svijetu, i smatra ih dijelom jedinstvenog nacionalnog korpusa. Stvorene su državne institucije za saradnju sa iseljenicima, ustanovljena diplomatija i uloga Matice se ograničava na veze u oblasti kulture i identiteta.

POBJEDA: *Crna Gora se prvi put u novijoj istoriji opredijelila za prozapadnu spoljnu politiku, evroatlantske integracije i političku pripadnost najrazvijenijem dijelu svijeta. Da li tu stratešku državnu orijentaciju Matica pozdravlja kao optimalan politički izbor?*

SAMARDŽIĆ: Proces koji je pred nama treba da posluži za pročišćenja od svih taloga prošlih vremena, ugrađenih mehanizama samodestrukcije, antihumanizma i manipulacije. Poslije više od milenijuma života i opstanka na granici, Crna Gora je u poziciji da pređe taj limes pod uslovima dostojnim njene istorije, tradicije, sistema vrijednosti i žrtava koje je položila za slobodu i pravo izbora. Vjekovima sticano i potvrđivano crnogorsko humanističko nasljeđe trasira taj put i garant je težnje da ga konačno valorizujemo na sopstvenu dobrobit. Ulazak u NATO ojačaće državnu sigurnost, spolja i iznutra. To će obezbijediti dopunsko vrijeme za predah i konsolidaciju od neprekidnih pritisaka i vjekovnih asimilatorskih pohoda. Nove generacije, svestranije i drugačije edukovane, uz smanjene tenzije ideoloških naboja i aktualnih zagađenja, lakše će steći samopouzdanje za nova pregnuća.

Vlatko Simunović

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 1. jun 2013.g.)

PRVA POVELJA MATICE CRNOGORSKE DODIJELJENA NACIONALNOJ ZAJEDNICI CRNOGORACA HRVATSKE

Dosadašnji predsjednik Matice Branko Banjević predaje Povelju predsjedniku NZCH R. Pavićeviću

Upravni odbor Matice, u skladu sa čl. 28 Statuta, na šednici od 26. aprila 2013. godine, donio je Odluku da se dodijeli **Povelja Matice crnogorske** Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske.

Obrazloženje: Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske je već trinaest godina pouzdan partner Matice crnogorske u promociji crnogorskog identiteta i realizaciji programa usmjerenih ka bogaćenju multikulture u Crnoj Gori i saradnje sa Republikom Hrvatskom. Na svim manifestacijama koje je Zajednica organizovala, zapaženo je i prisustvo Matice. Ostvarujući zajedničke izdavačke programe, objavljeno je preko dvadeset knjiga, od kojih su neke odigrale važnu ulogu u

širenju novih saznanja i mobilizatorski djelovale u vrijeme kampanje za povratak suverenosti Crne Gore. Kroz dugogodišnju i svestranu saradnju izgrađeno je međusobno povjerenje koje traje i bogati se novim idejama i akcijama.

Upravni odbor se opredijelio da prvu Povelju Matice dodijeli Zajednici Crnogoraca Hrvatske i iz razloga što iseljništvo drži za nedjeljivi dio duhovnog korpusa i visoko cijeni udio crnogorske dijaspore u njegovanju crnogorskog patriotizma i širenju saznanja o Crnoj Gori u svijetu.

Cetinje 22. 5. 2013.

Upravni odbor Matice crnogorske

U Nacionalnoj zajednici Crnogoraca u Rijeci održana

PROMOCIJA KNJIGE „KLOS“ VLADA VUJOVIĆA

U Nacionalnoj zajednici Crnogoraca u Rijeci održana je 13.06.2013. godine prezentacija knjige „Klos“ autora Vlada Vujovića. Prezentaciju su organizirali: Nacionalna zajednica Crnogoraca, Vijeće crnogorske nacionalne manjine PGŽ, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Rijeka i Udruga antifašističkih boraca i antifašista PGŽ.

U punoj dvorani Zajednice pored naših članova bilo je dosta gostiju iz Udruge antifašističkih boraca i antifašista PGŽ i Grada Rijeka, iz Društva „Josip Broz Tito“ iz Rijeke, te uzvanici: dožupan PGŽ, gospodin Petar Mamura i iz županijskog odjela za manjine gosp. Gianni Juras, te nama uvijek dragi gost književnik Giacomo Scotti.

O knjizi su govorili: Dinko Tamarut, predsjednik SABA PGŽ, prof. Rastko Švalba, dipl. arh. Nikola Lučić i prof. Čedomir Janković.

Odlomke iz knjige čitali su članice i članovi Zajednice uz glazbenu pratnju Borisa Kazije na gitari.

Skupu se obratio u ime suorganizatora gospodin Dinko Tamarut, predsjednik UABA PGŽ. Govorio je o antifašizmu onda i danas. O tome kako ta borba ne može i ne smije nikad prestati.

Moderator prezentacije gosp. Janković upoznao je prisutne s razlozima ustanka u Crnoj Gori i razlozima tolikog progonstva crnogorskog naroda i drugih koji su se zatekli pri hapšenjima okupatora.

Ovo djelo Vlada Vujovića Gavroša je romansirana kronika, može se iščitavati s dvije strane. Čitati

---

je kao faktografsko, kronika djelo koje opisuje stvarne događaje i ličnosti u zarobljeništvu i kao književno djelo pisano stilski lijepo, čitljivo, pisano narodnim jezikom, poetski.

Gospodin Nikola Lučić pročitao je biografiju Vlada Vujovića i prokomentirao segmente iz djela koji su se odnosili na silinu početnog uspjeha uoči i na sam 13. jul.

Izlaganjima se pridružio i gospodin Giacomo Scotti. Posebno je istakao njegovo višegodišnje druženje s autorom „Klosa“, Vladom Vujovićem. S ponosom je govorio o onoj drugoj Italiji, antifašističkoj, o izvanrednim vezama Italije i Crne Gore. Govorio je i o svojim djelima koje je napisao, a zadnje je upravo pisano uz pomoć materijala koji mu je ustupio pokojni Vujović. Time je i on ispunio svoje želje napisavši tri djela kao svoju trilogiju o ratnim događanjima u Italiji.

Predsjednik Vasilija Vukosavović zaključio je prezentaciju i zahvalio se svim učesnicima.

Dragutin Lakić

U PODGORICI PREDSTAVLJENA DVOJEZIČNA MONOGRAFIJA „CRNA GORA/KARADAG“

Ova studija pisana je principijelno, savjesno i pošteno, sa dobrim namjerama i filantropskim motivima – rečeno je na predstavljanju monografija „Crna Gora/Karadag“ autora Akana Suvera u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“.

Akan Suver je poznati turski novinar i publicista. Počasni je konzul Crne Gore u Istanbulu. Monografiju „Crna Gora/Karadag“, na našem i turskom jeziku, objavilo je Udruženje za proučavanje, zaštitu i prezentaciju kulturno istorijske baštine Bošnjaka/Muslimana Crne Gore. U Podgorici su je predstavili direktor „Almanaha“ Atvija Kerović, dr Abidin Timizer, akademik Šerbo Rastoder, dr Novak Adžić i autor. Promotere i goste pozdravili su ambasador Turske u Crnoj Gori Mehmet Niyazi Tanilir i ambasador Azerbejdžana Eldar Hasanov.

Akademik Šerbo Rastoder je naglasio da Suverova studija predstavlja originalan pokušaj da se na razumljiv i popularan način turskom čitaocu prikaže cjelokupna hiljadugodišnja istorija Crne Gore u vertikali istorijskog bitisanja, od doseljavanja Slovena na Balkan do danas. Podsjetio je i na činjenicu da autor nije istoričar i da je njegov intelektualni napor „prevashodno sazdan od dobre volje i plemenitih napora“.

– Terminologija koja se koristi u ovoj knjizi je publicističko popularna. To štitivo omogućava veoma dobru komunikaciju sa najširim slojevima stanovništva, daje mu dinamiku i lepršavost koja značajno podiže nivo komunikacije – istakao je Rastoder.

Komentarišući studiju „Crna Gora/Karadag“ Šerbo Rastoder je podsjetio da takve knjige predstavljaju kamen temeljac misije uspostavljanja saradnje i razumijevanja među različitim kulturama. Ne negirajući njen značaj, kao nedostatak istakao je činjenicu da je u njoj „ogromna islamsko orijentalna baština Crne Gore, koja se smatra direktnom posljedicom prisustva Osmanskog carstva na ovim prostorima, prećutana i ignorisana“.

– Smatram da ona, upravo u ovakvim studijama ima svoje mjesto – poručio je akademik Rastoder.

Njegov kolega, dr Novak Adžić, naglasio je da određene nepreciznosti ne umanjuju značaj knjige Akana Suvera.

– On je studiju o Crnoj Gori napisao uspješnije i bolje nego brojni profesionalni crnogorski i drugi istoričari koji su o Crnoj Gori pisali rasprave unazad potonjih 100 godina i više, uglavnom sa stanovišta tradicionalističke, romantičarske, mitološke i ideološko-političke indoktrinarnosti – kazao je Adžić.

V.S.

(Izvor: Dnevni list **POBJEDA**, 17. maj 2013.g.)

„BANKAR I POLITIKA – LJUBOMIR ST. KOSIER“

LJUBOMIR STEVAN KOSIER (Bjelovar 1890 - Zagreb 1939) bio je ekonomist koji se specijalizirao za pitanja bankarstva, štednje i pitanja uloge države u gospodarstvu. Međutim, o njemu se malo zna premda je *EABH Bulletin* spomenuo 2001. godine Kosiera kao jednog od najuglednijih europskih bankarskih stručnjaka ...

Mira Kolar Dimitrijević

Pozdravljajući u ime organizatora – Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba – brojne prisutne na tribini „*Bankar i politika – Ljubomir St. Kosier*“ koja je održana 5.6. u Crnogorskom domu u Zagrebu, tajnik Vijeća g. Danilo Ivezić napomenuo je da ovoga puta tema tribine neće biti posvećena aktuelnom trenutku Crne Gore, već upoznavanju života i djela Ljubomira St. Kosijera, uglednog bankarskog stručnjaka u Evropi između dva svjetska rata, koji je bio crnogorskog porijekla. O toj malo i nedovoljno poznatoj ličnosti govorili su moderator tribine mr. sc. Željko Karaula, doktorand povijesti i čitaocima „*Glasnika*“ dobro znan autor feljtona o Sekuli Drljeviću, te prof. dr. sc. Mira Kolar Dimitrijević, dugogodišnja profesorica na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, istaknuti međunarodni stručnjak za ekonomsku povijest i autorica knjige „*Bankar i politika – Ljubomir St. Kosier*“, objavljene 2009. godine u Rijeci.

Najprije je mr. Željko Karaula – i sam iz Bjelovara i autor dviju povijesnih monografija svoga grada – ukratko opisao mladost Ljubomira Stevana Kosiera u Bjelovaru, njegovo školovanje te izrastanje u uglednog građanina i bankara, koji će biti pokretač i izdavač „*Privrednog glasnika*“, odnosno „*Privredne reforme*“, u kojima se kao autor brojnih članaka vatreno, ali i neuspješno, zalagao za objedinjavanje rascjepkanog bankarskog kapitala, što će na kraju rezultirati njegovim odlaskom iz Bjelovara, kao i preseljenjem njegovog već respektabilnog lista u Zagreb 1920. godine ...

A potom je prof. dr. sc. Mira Kolar Dimitrijević – u gotovo četrdesetminutnom izuzetno zanimljivom kazivanju, koje je bilo sve prije nego li suhoparno izlaganje *ex cathedra* – govorila o očito i dalje nedovoljno poznatom životnom putu Lj. St. Kosiera, što je najbolje potkrijepio podatak da je njena knjiga objavljena još 2009. godine (u tiražu od 20 primjeraka!) i da do sada nije doživjela niti jednu javnu prezentaciju, premda se u međunarodnim referencama Kosier svrstava u najuglednije evropske bankarske stručnjake.

Ne dvojjeći da će izlaganje, zapravo esej profesorice Kolar Dimitrijević naći svoje pravo mjesto u za to primjerenoj periodici, ovdje bismo naveli samo neke akcente koji su, čini se, bili posebno dojmivi za sve prisutne, ali najprije bi trebalo ponoviti riječi kojima je ona zapravo završila svoje kazivanje: «Mislim da je istina najvažnija i da moramo što istinitije opisivati našu povijest, jer samo tako ćemo i doći do prave povijesti, koja nikoga ne vrijeđa, a razrješava mnoge enigme. A osim toga proteklo je već dovoljno vremena da se može reći i istina i izraziti sumnje i dileme.» Jer, pisati o jednom «mladom financijskom stručnjaku enciklopedijskog tipa, punom ideja, koji je bljesnuo kao repatica i tako i nestao u tami povijesti», značilo je pisati i o vremenu skretanja monarhističke Jugoslavije prema Hitlerovoj Njemačkoj; govoriti o čovjeku koji je najprije «tražio rješenje za izlazak Jugoslavije iz krize koja je u Jugoslaviji bila dublja nego drugdje jer je bila i privredna i strukturna i politička», značilo je takođe reći da mu je na kraju «postalo jasno da se Kraljevina Jugoslavija može izvući iz krize samo vezivanjem uz gospodarstvo Trećeg Reicha»; otvoreno se zapitati što je istinski razlog prerane smrti jednog mladog čovjeka kojem se sudbina bila preplela sa sudbinama npr. Stojadinovića i Cincar-Markovića, iziskivalo je da se kaže kako je na mjesto izvanrednog poslanika i opunomoćenog ministra u Berlinu Ivo Andrić postavljen upravo poslije Kosijera 1939. godine, ali i da se napomene kako Andrić, «koji je svojom neutralnijom politikom očito produžio samostalnost Jugoslavije još dvije godine», o tom periodu svog života nikada nije govorio.

Izlaganje profesorice Kolar Dimitrijević bilo je i prilika, barem za one koji su čuli samo za tzv. klirinšku trgovinu sa nekadašnjim sovjetskim blokom, da saznaju kako je isto tako vršena «prodaja rudarskih, poljoprivrednih i stočarskih proizvoda Trećem Reichu na bazi kliringa odnosno razmjene roba za robu pri čemu je Treći Reich dirigirao cijene pa je jugoslavenska privreda uvijek bila na šteti.» No, čuli smo i tumačenje da drugog rješenja nije bilo osim prodaje, jer se npr. Sremska Mitrovica sredinom tridesetih godina nalazila pred socijalnim nemirima gladnih seljaka.

Kako je prof. Kolar Dimitrijević na kraju ustvrdila da je Kosijer ostavio «tako veliko nasljeđe da se o njemu mora voditi računa, proučiti ga i razmisliti o njegovim idejama. To bi bilo od velike koristi i mnogim našim suvremenicima, jer konačno historija je ipak učiteljica života.», ne čudi da je u toku razgovora poslije predavanja postavljeno i pitanje o mogućem izlasku iz današnje svjetske krize, a čuli smo kako upravo „učiteljica života“ nudi i „čvrstu ruku“!

Z. Drašković

DRUŽENJE U CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU U POVODU VASKRSA

Tradicionalno druženje u povodu Vaskrsa u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb i Predstavnik crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke županije održano je 3.5.2013. s početkom u 19h u Crnogorskom domu, Trnjanska cesta 35, u Zagrebu.

OBILJEŽAVANJE VASKRSA U RIJECI

Vijeće crnogorske nacionalne manjine Primorsko-goranske županije u suradnji s Vijećem crnogorske nacionalne manjine za Grad Rijeku i NZC-a Rijeka organiziralo je 03. 05. 2013. godine tradicionalno druženje povodom pravoslavnog Vaskrsa. Uz nastup vokalne skupine „Montenegriini" i tradicionalna jela bilo je to još jedno druženje koje je postalo običaj i koje svi naši članovi i njihove obitelji redovito posjećuju. Povodom 200-te godišnjice Njegoševog rođenja sliku Petra II petrovića Njegoša poklonio je Zajednici Andrić Nedjeljko – naš dugogodišnji član.

Dragutin Lakić

*SREĆAN
VASKRS*

U Novinarskom domu u Zagrebu održani

DANI KRALJICE TEUTE

U organizaciji Kluba albanskih žena Hrvatske „Kraljica Teuta“, Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba, Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb u Novinarskom domu, Perkovčeva 2 u Zagrebu, održani su 28. svibnja 2013.g. „*Dani Kraljice Teute*“.

Manifestaciji je prisustvovao veliki broj uzvanika i gostiju, a u okviru događanja organizirana je izložba slika Lilli Koci.

U programu su učestvovali: Simona Četta (harfa), Plesna grupa „Ilirke“ (performans „Kraljica Teuta“, koreografija Shenida Bilalli), mr. sc. Helena Štimac Radin (ravnateljica Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Flora Durmishi (publicistkinja Radio Kosova), Zbor „Montenegro“ i Zbor „Bulbuli“ (umjetničko vodstvo Ismet Kurtović; muzička pratnja Edin Džaferagić /harmonika/ i Danijel Domazet /kahn/), Teuta Ismaili (Monolog kraljice Teute), Muzički ansambl „Shkandia“, Shenida Bilalli (iz kluba „Kraljica Teuta“) i Milanka Bulatović (tajnica Društva „Montenegro“).

Manifestacija je organizirana pod pokroviteljstvom Kosovskog i Albanskog Veleposlanstva u Republici Hrvatskoj, a uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Danilo Ivezić

DANI NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA

U organizaciji Koodinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba u središnjem gradskom parku Grada Zagreba, Zrinjevcu, 16.6.2013. održana je manifestacija „*Dani nacionalnih manjina Grada Zagreba*“.

Brojnim Zagrepčanima i gostima, 18 manjina se predstavilo svojim stvaralaštvom, tradicijskim običajima, narodnom nošnjom i gastronomskim delicijama u programu koji je započeo u jutarnjim a završio u kasnim popodnevnim satima.

Prisutne je u ime organizatora pozdravio Zoltan Balaž Piri, predsjednik Koordinacije, a u ime Grada Zagreba Elizabeta Knorr, izaslanica gradonačelnika. Voditeljica programa je bila Urša Raukar, dramska umjetnica.

Predstavljanje je započelo revijom narodnih nošnji, nastavljeno nastupom folklornih i pjevačkih društava i bogatom ponudom trpeze na štandovima osamnaest nacionalnih manjina koje žive u Zagrebu.

Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba je u suradnji s Društvom Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb predstavilo dio bogatstva tradicije i kulture crnogorskog naroda: kulinarskim specijalitetima na štandu (priganice, sir, med, patišpanj, kačamak ... – koje su napravile članice Društva i Vijeća); crnogorskim vinima – Vranac i Krstač; revijom crnogorske narodne nošnje – ženske i muške (koju su nosili Jadranka Šinček i Miloje Potpara); nastupom Zbora „Montenegro“ u Paviljonu Zrinjevac s pjesmama: *Vrsuta*, *Ivanova korita* i *Veselica* – pod ravnanjem Ismeta Kurtovića a uz pratnju Edina Džaferagića i izlaganjem manjeg dijela naše izdavačke i informativne djelatnosti.

Danilo Ivezić

U Crnogorskom domu u Zagrebu otvorena
IZLOŽBA SLIKA KEMALA ZAHIROVIĆA

KEMAL ZAHIROVIĆ rođen je u Zagrebu (16.4.1954. godine), po zanimanju je građevinar, a slikarstvom se bavi od 2000. godine.

Prvenstveno se počeo baviti kolekcionarstvom i restauriranjem starih slika a kasnije i slikarstvom. Do sada ima 300-tinjak sa-mostalnih radova u raznim tehnikama od kojih je većina rađena tehnikom ulja na platnu.

Slikanje za Kemala nije razbibriga, hobi već igra, strast i ljubav. Slikanjem on priča svoje priče.

Živi i radi u Zagrebu

U galeriji „Montenegrina“ Crnogorskog doma u Zagrebu otvorena je izložba slika Kemala Zahirovića pod nazivom „**Pogledi**“.

Izložbu je otvorio predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb Dušan Mišković. Osvrt na radove pročitao je Milanka Bulatović (osvrt Melite Hladnik, prof. povijesti i umjetnosti), pjesmu „Farma“ autora Kemala Zahirovića pročitao je Božo Jovanović, a prisutnima se zahvalio i autor.

Otvorenju je prisustvovali i predsjednik Gradske skupštine Grada Zagreba Davor Bernardić.

Danilo Ivezić

KEMAL ZAHIROVIĆ: „POGLEDI“

Pogled na svijet, prirodu, grad, djetinjstvo, ženu, pogled na vlast, smrt, život, pogled u sebe.

Kemal Zahirović je po zanimanju građevinar koji već niz godina svoje slobodno vrijeme uljepšava sakupljanjem, restauriranjem, a zadnjih desetak godina i stvaranjem vlastitih djela.

Znatiželja ga je pri tom vodila različitim sredstvima, pravcima i tehnikama.

Važan dio „Pogleda“ obuhvaćaju djela koja se osvrću na društveno političke okolnosti. Autor kritizira, izruguje se ili ponekad samo konstatira gubitak temeljnih vrijednosti: besmislenost državnog aparata, iskvarenost političkih djelatnika ...

Posebno zanimljiv je dio opusa koji se bavi temeljnim pitanjima ljudske pojavnosti na ovom svijetu i fazama kroz koje pojedinac prolazi od rođenja do prelaska u svijet duša. Te, naoko jednostavne slike, nabijene su simbolikom. Kolorit je moćan: snažno obojeni crveni, plavi, bijeli akcenti iskaču iz crne podloge. Koloristički kontrast autoru predstavlja kontrast života i smrti, ali i njihovu neraskidivost.

U jednom trenutku udaljiti će se od figuralike, poigravat će se raznobojnim L ornamentima, geometrijskim oblicima, snažnim linijskim mrežama ili pak, živo obojenim ograničenim oblicima. To su djela žive kolorističke dinamike, razigrane i dekorativne površine. Ali, i ovaj put, ne bez smisla, već sa simbolikom koja se proteže od globalnih do posve intimnih pitanja.

Poseban dio čine pejzaži, mediteranski s „erotiziranim“ maslinama i kontinentalni. Jednostavni, dopadljivi i topli. Sličnu lirsku erotičnost čitamo i u ženskim aktovima; intenzivnih, toplih boja u zagasitim hladnim interijerima.

Raznolik i relativno veliki opus za jednog amatera svjedoči o velikoj ljubavi i zaigranosti, o potrebi za likovnim istraživanjem i, naravno, ostavljanjem vlastitog traga u protoku vremena.

Melita Hladnik, prof. povijesti i umjetnosti

VEČERI DOKUMENTARNOG FILMA

NACIONALNI PARKOVI CRNE GORE

Scenario i režija: Goran Bjelanović
Snimatelj: Saša Jovović
Izbor muzike: Zorica Vukoslavčević
Ton: Boris Nedović
Montaža: Rade Živaljević
Asistent režije: Marina Vešović
Izvršna produkcija: Linea production
Produkcija: Nacionalni parkovi
Crne Gore
Proizvodnja: novembar 2006.
Trajanje: 1h 1'

LJEPOTA POD ZEMLJOM – NOVAKOVIĆA PEĆINA

Režija: Husein Bato Dukalj
Snimatelj: Saša Terzić
Ton: Miljko Popov
Producent: Dragomir Bato Janković
Proizvodnja: RTCG, 2001.
Trajanje: 31'

STARI BAR – PRISTAN

Autor: Tanja Piperović
Snimatelj: Zoran Kostić
Ton: Rade Anđić
Producent: Jadranka Atanasković
Proizvodnja: Obrazovno-naučni
program RTCG
Urednik: Sanja Blečić
Trajanje: 32'

Dana 5. maja u prepunoj sali Crnogorskog doma (Zagreb, Trnjanska cesta 35) sve prisutne – među kojima su bili prva sekretarica Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj gospođa Ana Zeković i izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba g. Željko Zaninović – pozdravio je predsjednik Društva Crnogoraca i prijatelj Crne Gore „Montenegro“ Zagreb g. Dušan Mišković i zaželio im dobrodošlicu na prvoj večeri kojom je započela realizacija projekta „*Dokumentarni film u Crnogorskom domu*“.

Naglasio je da je program projekta – u okviru kog će se javnosti Zagreba predstavljati najznačajnija ostvarenja crnogorskih autora dokumentarnog filma – prihvatio i sufinancira Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Istakao je da se u realizaciji programa očekuje pomoć Crnogorske kinoteke i Televizije Crne Gore te istaknutih pojedinaca kao što su režiseri Veljko Bulajić i Nikola Vukčević.

G. Mišković je obavijestio posjetioce da je g. Danilo Ivezić osmislio i realizirao sve tehničke pretpostavke za projekcije u sali koja ima 80 - 90 mjesta te da je logotip projekta osmislila dizajnerica Maja Mišković.

Zamišljeno je da projekcije, na koje je ulaz besplatan, budu jednom mjesečno, tako da je u maju (5.5.) prikazan film „*Nacionalni parkovi Crne Gore*“, dok su u junu (13.6.) prikazani filmovi „*Ljepota pod zemljom – Novakovića pećina*“ i „*Stari Bar – Pristan*“.

Poznatom crnogorskom karikaturisti dodijeljena glavna nagrada
LUKI LAGATORU GRAND PRIX U ZAGREBU

Grand Prix na 7. međunarodnom zagrebačkom salonu autokarikature osvojio je poznati crnogorski karikaturista Luka Lagator radom „*Auto škola*“ (v. str. 51); tu glavnu nagradu salona on je ravnopravno podijelio sa hrvatskim karikaturistom Jankom Bučarom.

Na ovogodišnjem salonu – čija je glavna tema, zbog 115 godina od pojavljivanja prvog automobila na cestama Hrvatske, bila auto-škola – učestvovalo je 176 autora iz 39 zemalja sa 286 karikatura, koje su objavljene u bogato opremljenom katalogu.

Glavni pokrovitelj salona, koji se već tradicionalno bavi automobilom, bila je Gradska uprava Grada Zagreba, a gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić je 5. juna, u auli zdanja Gradske uprave, zvanično otvorio ovogodišnju izložbu i uručio nagrade, priznanja i pohvale autorima. Toj svečanosti prisustvovala je i prva sekretarica Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj Ana Zeković.

Čestitajući od srca Luki Lagatoru, crnogorskom ali i svjetski poznatom i priznatom karikaturisti, na još jednoj prestižnoj nagradi, sjećamo se i njegovih boravaka prije nekoliko godina u Puli, Peroju, Rijeci, Splitu i Zagrebu, o čemu je ne jednom pisano na stranicama „*Glasnika*“.

A ne jednom su čitaoci našeg glasila bili u prilici da na stranicama „*Crnogorskog glasnika*“ pročitaju dojmive osvrte na pojedine likovne događaje iz pera Nataše Rašović, članice Hrvatskog društva karikaturista i članice Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, koja je na Zagrebačkom salonu dobila **Posebnu pohvalu** za rad „*Četiri jahača apokalipse*“ (v. str. 51). I njoj upućujemo iskrene čestitke, radujući se najavljenom skorij izložbi njenih novih radova.

Z. Drašković

U zagrebačkom hotelu „Esplanade“ uručene su 6. juna prestižne nagrade „Ranko Marinković“ za kratku priču na 48. natječaju Večernjeg lista. Žiri – kojim je predsjedavao akademik Milivoj Solar i čiji su članovi bili selektor kratke priče Tomislav Sabljak te književnici Julijana Matanović i Zoran Ferić – dodijelio je drugu nagradu gospodinu Dimitriju Popoviću, poznatom hrvatskom i crnogorskom slikaru, za njegovu kratku priču „Omča“; prva nagrada pripala je Korani Serdarević za priču „Kravosas“, a treća nagrada Dragi Štambuku za priču „Praljin sin“.

Uz zahvalnost autoru, u prilici smo da – vjerujemo na zadovoljstvo čitalaca – ovdje prenesemo priču „Omča“, koja je bila 21.7.2012. godine objavljena u Večernjem listu.

Podsjetimo da je g. Popović prošle godine dobio takođe drugu nagradu Večernjeg lista za kratku priču „Orhideja“ (koju smo prenijeli u broju 75), a 2010. godine treću nagradu za kratku priču „Porođaj“ (ta priča je uvrščena u njegovu zbirku kratkih proza „Smrt Danila Kiša“, koju su 2011.g. zajedno objavili V.B.Z. d.o.o. Zagreb, Skaner studio d.o.o. Zagreb i Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske (v. brojeve 71 i 72 „Crnogorskog glasnika“)).

Dimitrije Popović

O M Č A

*Sa dodjele nagrada
(Foto arhiva Večernjeg lista)*

Još od dječaćkih dana O.S. je pokazivao sklonost prema kartanju. Bio je mali kibicer što je donosio sreću svom ujaku strastvenom kockaru. U zadimljenoj sobi ujakova stana svake se subote okupljalo kartaško društvo koje je do kasno u noć, katkad i do jutarnjih sati igralo poker. Dječak bi često hvatao zgodu i, kad bi ostajao sam, uzeo bi kriomice špil karata i miješao ih. Postao je pravi virtuoz. Ugledavši jednom ovu dječakovu sklonost

ujak ga nije ukorio, nego ga je, dapače, pohvalio i počeo podučavati raznim trikovima. Posebno mu je govorio o važnosti blefiranja. Najveću prednost kod dječaka, da jednog dana postane pravi pokeraš, ujak je vidio u dječakovoj hladnokrvnosti, u njegovim ledenim očima i licu koje se u tren moglo preobraziti u masku. Jednom mu je, zanesen dječakovim čudesnim moćima, rekao, da je blefiranje u pokeru ravno umjetnosti. O.S. je brzo napredovao. S nepunih dvadeset igrao je poker s onima koji su među kartašima uživali ugled i strahopoštovanje. Bio je svjedokom i nemilih događaja. Ako netko od igrača ne bi na vrijeme namirio svoje dugove, uslijedilo bi brutalno kažnjavanje dužnika. O.S. je u svojoj kartaškoj karijeri u usponu stjecao vrijedno materijalno bogat-

---

stvo. Racionalno je raspolagao svojim dobitcima. Trošio je na lagodan život, ali najveći dio ostavljao na stranu štedeći novac za kupnju stana. Redovito je polagao ispite na pravu i imao je sretnu ljubavnu vezu s dvije godine mlađom kolegicom s fakulteta. Nevolje su počele, kada je djevojka otkrila njegovu strast za kartanjem. Bila je svjesna kako će ta kartaška strast postati jedina njegova strast. Napokon, morao joj je priznati kako će novcem od kartanja kupiti stan, njihov zajednički budući stan. To joj se činilo bezumno. Znala je da je to početak jedne trajne ovisnosti, koja će kad-tad uništiti njihovu ljubav. Nakon dugih razgovora, koji su završavali obično prepirkama, ali i ozbiljnim svađama, O.S. se nije mogao odreći pokera. Kada mu je djevojka rekla da će ga ostaviti, on je slegnuo ramenima i gotovo u zanosu rekao: „Napokon sam dotaknuo obalu Atlantide. Uz poker i uspomene na našu ljubav živjet ću kao bog.“

Živjeli su razdvojeno. On je i dalje pobjeđivao, a djevojka, napuštena i tužna, molila se da njen dragi odoli iskušenju mračne kartaške strasti i da joj se vrati. Jednog dana nazvala ga je telefonom i priznala da ne može bez njega i da ga prihvaća takvog kakav jest i da će s njime dijeliti dobro i zlo. O.S. je od uštedevine kupio trosoban stan. Njegova djevojka, buduća supruga, uređivala ga je s puno ljubavi i ukusa. Kako mu se pokeraška slava širila, O.S. je često gostovao na turnirima, preko jednog vikenda otišao je na međunarodni turnir u Trst. Partije pokera bile su zakazane u noćima od petka do ponedjeljka. Prve ga je noći, pokeraškim žargonom kazano, „karta išla“ tako dobro da je osjetio nezadovoljstvo i ljutnju igrača za stolom koji su teško podnosili poraze. Sutradan, pred početak subotnjeg kartanja O.S. se nije dobro osjećao. Ispunjavala ga je neka napetost, neki neobjašnjiv nemir, popio je tabletu za smirenje, što je u zadnje vrijeme često činio. Telefonski je razgovarao sa svojom djevojkom koja mu je ushićeno priopćila kako je u jednoj staretinarnici kupila krasan bidermajerski sat. Tog oblačnog prijedopneva, kada se pritisak osjećao u zraku, razgovarao je i s ujakom. Gotovo mu se potužio kako pred današnju partiju ima nekakav loš predosjećaj i kako ozbiljno razmišlja odustati od daljnjeg igranja. Ujak ga je hrabrio i isticao njegove sposobnosti da pobijedi i najjače protivnike.

Navečer, O.S. je sjeo za kartaški stol. Nasuprot njemu uz dva lokalna kartaša sjedio je pokeraš, poznatiji pod imenom As. O.S. je sve znao o njegovoj igri. Bio je bez skrupula i naprasite naravi. Perfidan i hladan kao špricer. Tijekom igranja O.S. je imao promjenjiv uspjeh. Kada ga karta ne bi išla, izgubljeno je nadoknađivao blefiranjem. Pri dogovorenom posljednjem dijeljenju O.S. je dobio najlošije karte. Odbacio je tri u nadi da će dobiti bolju kombinaciju. Dobivene nove tri karte nisu mu pomogle. Dva igrača su odustala. As je hladnokrvno gledao u svoje karte i, ne podižući pogled, rekao: „Ulažem 40.000 eura.“ „Što ako me blefira“, upita se u sebi O.S. Osjećao je vlažnost na vrhovima prstiju, to mu se nikada prije nije dogodilo. Preko zaobljenih vrhova karata što ih je držao u visini očiju kao kakvo ubojito oružje gledao je u nepomičnog Talijana. Napetost je rasla. O.S. reče: „Ulažem 50.000 eura.“ As je i dalje nepomično sjedio kamena lica i izustio: „Prihvaćam!“ Počelo je veliko iščekivanje. Spustio je karte na stol. Lepezasto poredane pokazivale su ful kraljeva.

O.S. je u zoru otputovao u Zagreb. Djevojci je ispričao o porazu koji je teško podnio. Naplata duga trebala se obaviti za desetak dana. Od ranoga jutra O.S. je sjedio zavaljen u naslonjač. Pogled mu je bio usmjeren prema omči načinjenoj od komada konopa koji je prethodne noći našao u podrumu. Konop je čvrsto vezao za kuku o koju je visio blještavi venecijanski luster. Mirno je promatrao obruč kao da kroz njega nikada neće provući svoju glavu. Sva mu je koncentracija bila usmjerena na taj nepravilni krug, na sliku omeđenu konopom omče. U dubini te žive slike, visoko na komodi stajao je bidermajerski sat. Oblik omče i oblik sata bili su u nekom jezivom harmoničnom odnosu. O.S. je povremeno pratio pogledom klatno sata što se njihalo u samrtničkom ritmu. Bio je svjestan da to nezaustavljivo njihanje svodi na minute i sekunde ostatak njegova vremena. Da ga privodi kraju.

Odjednom ga iz predsmrtne letargije trže zvuk što je dopirao sa stubišta zgrade. O.S. se uspravi i zadrhta. Nikada mu srce nije tako snažno lupalo. Osjetio je nagon na povraćanje. Prodorni zvuk zvona sa ulaznih vrata stana probode ga kao strijela. Gotovo je osjetio fizičku bol. „To sigurno Talijan dolazi ranije kako bi me iznenadio“, pomislio je u sebi. Nakon zvuka zvona uslijedilo je lupanje šakom na vrata. O.S. ustade. Na vrhovima prstiju priđe stolici. Stade na meko kožom tapecirano sjedište. Provuče glavu kroz omču i odgurnu se. Tijelo se zaljulja, sruši stolicu na pod. Nakratko se njihalo u ritmu kretanja klatna na starom satu. U dvadeset minuta do podna djevojka je žurila noseći posuđeni novac da podmiri barem dio duga. Kada je zadihana stala pred vrata stana, ugledala je savijeni komad papira zataknut nad kvakom. Bila je to obavijest čitača plinomjera. Djevojka otključa vrata. Kad ugleda obješeno tijelo, poče vrištati i zapomagati. Ubrzo su stigli policija i Hitna pomoć. Među stanarima koji su se počeli okupljati na stubištu zgrade bio je i As s dva pratioca. Kad su vidjeli mrtvo tijelo, udaljili su se.

Poslije očevida djevojka je našla oprostajno pismo. U čitkom sitno ispisanom rukopisu nizale su se rečenice pune izraza iskrene ljubavi i vjernosti. Čitajući pismo, djevojka je plakala. Odjednom joj s lica nestane grč. Zadobi izraz nenadanog spokoja. U post scriptumu je pisalo: „Želim da sačuvaš ovaj konop kao dio mene, dio moga tijela koje je osjetila omča. Tako ćeš me moći osjetiti kao da sam živ ... Tvoj O.“

Djevojka je omču s ostatkom konopa čuvala. To je bila jedina stvar koju je odnijela iz stana, njihova nesuđenog doma.

Nakon tri godine zaprosio ju je sredovječni uspješni arhitekt. Na dan vjenčanja, dok se spremala za taj svečani događaj, uzela je omču, raširila je i svoje nago vitko tijelo provukla kroz obruč. Omču je zategnula po sredini trbuha, a ostatak konopa omotala oko lijepog struka. Zatim je obukla svileni bijeli veš i raskošnu vjenčanu haljinu. Željela je da sve na njoj izgleda besprijekorno. Željela je da se tog sudbonosnog dana za njen život vjenčaju i njena prošlost i njena budućnost; omča od konopa s cvjetnim mirišljivim vijencem na glavi. Bila je lijepa i sretna mladenka.

*DOBITNICI PRIZNANJA NA
7. MEĐUNARODNOM ZAGREBAČKOM SALONU AUTOKARIKATURE*

Luka Lagator: AUTO - ŠKOLA

*Nataša Rašović:
ČETIRI JAHAČA APOKALIPSE*

Maja Mišković: LOGOTIP PROJEKTA

Kemal Zahirović: SPIRALA

DANI NACIONALNIH MANJINA GRADA ZAGREBA
(Zagreb, Paviljon Zrinjevac, 16.6.2013. godine)

ZBOR „MONTENEGRO“ NA ZRINJEVCU

